UCHWAŁA NR VI/29/24
RADY MIEJSKIEJ W JEZIORANACH

z dnia 25 października 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2024 - 2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2024 – 2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Jezioran.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Wiceprzewodniczący Rady
Miejskiej

Andrzej Szuwalski

Załącznik

do Uchwały Nr VI/29/24

Rady Miejskiej w Jezioranach

z dnia 25 października 2024 roku

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY JEZIORANY NA LATA 2024-2027

JEZIORANY 2024

Spis treści

1. Wstęp……..3

2. Podstawa prawna……4

3. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami…….....20
3.1 Strategia rozwoju gminy Jeziorany na lata 2022-2030……...23

3.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Jeziorany……...24

4. Zarys historii obszaru gminy wraz z charakterystyką wybranych obiektów nieruchomych……... 27

4.1 Charakterystyka wybranych zabytków ruchomych……...31

4.2 Charakterystyka wybranych zabytków archeologicznych.…….……32

5. Ocena stanu istniejącego oraz potencjału kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń...33

6. Założenia programowe gminnego programu opieki nad zabytkami……35

7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami……...40

8. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami……40

9. Źródła finansowania postulatów gminnego programu opieki nad zabytkami……..42

10. Bibliografia i źródła……45

11. Aneks nr 1…….……..46

12. Aneks nr 2……..…….……60

13. Aneks nr 3……...……70

1. Wstęp

Założeniem programu jest określenie kierunków działań podejmowanych przez Samorząd Gminny w zakresie ochrony szeroko pojętego zasobu dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy Jeziorany.

Niniejszy program jest dokumentem uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania gminnego i powstał w oparciu o publikację Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie pt. „Gminny Program Zabytków – Poradnik Metodyczny".

Założenia programu opierają się na zachowaniu dziedzictwa kulturowego występującego na obszarze administracyjnym gminy oraz pobudzeniu potencjału turystycznego poprzez adaptację niektórych obiektów zabytkowych, promocję tkanki zabytkowej miasta i gminy wśród mieszkańców i turystów oraz podejmowaniu planowanych działań dotyczących finansowania, wspierania i koordynowania prac w obszarze ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego i ich upowszechniania. Istotnym narzędziem umożliwiającym tego typu działania jest edukacja mieszkańców i społeczności lokalnej poprzez informowanie i rozbudzanie świadomości dotyczącej zabytków istniejących w przestrzeni publicznej. Rozbudzanie i wzmacnianie zaangażowania społecznego w zakresie opieki nad zabytkami tworzy warunki do szerokiej współpracy na rzeczy ochrony zabytków. Aby taka współpraca była możliwa należy zaangażować właścicieli, użytkowników zabytków oraz jednostki samorządu terytorialnego do dialogu nad aktywnym udziałem w zakresie ochrony zabytków dla przyszłych pokoleń, a przede wszystkim prawnej odpowiedzialności za ich stan zachowania.

Działania podejmowane w ramach programu mają na celu edukację mieszkańców w zakresie opieki nad zabytkami w ramach organizowanych wydarzeń gminnych, bieżącej aktualizacji gminnej ewidencji zabytków, polepszenia stanu zachowania zabytków, a także promocji zabytków oraz krajobrazu kulturowego gminy.

2. Podstawa prawna

W świetle art. 7 ust. 1 pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 609), do zadań gminy należą sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Bardzo często jednostki samorządu terytorialnego są właścicielami licznych obiektów zabytkowych. Co więcej to właśnie gminom przysługuje prawo pierwokupu w wypadku sprzedaży nieruchomości, które figurują w rejestrze zabytków lub prawo użytkowania wieczystego (art. 109 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 21sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami Dz. U. 2024 r. poz. 1145)

Zgodnie treścią ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, JST przekazano znaczne kompetencje w zakresie zadań z zakresu ochrony zabytków. To gmina dysponuje kompetencjami w zakresie ustanowienia parku kulturowego, prowadzenia gminnych ewidencji zabytków oraz wprowadzania ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (art. 87, art. 16-20 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami)

Programy opieki nad zbytkami są tworzone na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego i stanowią one istotny element zarządzania dziedzictwem kulturowym.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.

Ochrona zabytków, dawnych i niematerialnych dóbr kultury jest obowiązkiem konstytucyjnym Państwa.

Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1292)

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami reguluje zasady ochrony i opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 3 ww. ustawy, użyte w ustawie określenia oznaczają:

1. zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

2. zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;

3. zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;

4. zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

5. instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami - instytucja kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;

6. prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;

7. prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;

8. roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;

9. badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;

10. badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;

11. badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

12. historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;

13. historyczny zespół budowlany – stanowi powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;

14. krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;

15. otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Art. 5 Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;

2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku ;

3) zabezpieczenie i utrzymanie zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;

4) korzystanie z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;

5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczenia dla historii i kultury.

Art. 4. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;

2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;

3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;

4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;

5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;

6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 6.1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

a) krajobrazami kulturowymi,

b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,

c) dziełami architektury i budownictwa,

d) dziełami budownictwa obronnego,

e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,

f) cmentarzami,

g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,

h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,

b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,

c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,

d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,

f) instrumentami muzycznymi,

g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,

h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,

b) cmentarzyskami,

c) kurhanami,

d) reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. Formami ochrony zabytków są:

1) wpis do rejestru zabytków;

1 a) wpis na listę Skarbów Dziedzictwa;

2) uznanie za pomnik historii;

3) utworzenie parku kulturowego;

4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 16.1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Art. 17.1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;

2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;

3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;

4. składowania lub magazynowania odpadów.

2. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131-134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Art. 18.1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;

2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;

3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19.1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;

2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;

3) parków kulturowych.

1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;

2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22.1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

5. W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;

2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;

3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 89. Organami ochrony zabytków są:

1. minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;

2. wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Szczególnie ważną rolę ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przypisuje właścicielowi lub posiadaczowi obiektu zabytkowego. Należy podkreślić, że dysponowanie zabytkiem powoduje – z jednej strony – obowiązki ciążące na właścicielu/użytkowniku, z drugiej jednak strony przysługują mu liczne prawa.

Art. 5. Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;

2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;

3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;

4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;

5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 25.1. Zagospodarowanie na cele użytkowe zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru wymaga posiadania przez jego właściciela lub posiadacza:

1) dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zachowania zabytku nieruchomego i możliwości jego adaptacji, z uwzględnieniem historycznej funkcji i wartości tego zabytku;

2) uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu prac konserwatorskich przy zabytku nieruchomym, określającego zakres i sposób ich prowadzenia oraz wskazującego niezbędne do zastosowania materiały i technologie;

3) uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu zagospodarowania zabytku nieruchomego wraz z otoczeniem oraz dalszego korzystania z tego zabytku, z uwzględnieniem wyeksponowania jego wartości.

2. W celu spełnienia wymagań, o których mowa w ust. 1, wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany nieodpłatnie udostępnić do wglądu właścicielowi lub posiadaczowi zabytku nieruchomego posiadaną przez siebie dokumentację tego zabytku oraz umożliwić dokonywanie niezbędnych odpisów z tej dokumentacji.

Art. 26.1. W umowie sprzedaży, zamiany, darowizny lub dzierżawy zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, stanowiącego własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, przy określaniu sposobu korzystania z tego zabytku należy nałożyć, jeżeli stan

zachowania zabytku tego wymaga, na nabywcę lub dzierżawcę obowiązek przeprowadzenia w określonym terminie niezbędnych prac konserwatorskich przy tym zabytku.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do decyzji o oddaniu w trwały zarząd zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru.

Art. 27. Na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku wojewódzki konserwator zabytków przedstawia, w formie pisemnej, zalecenia konserwatorskie, określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku.

We wniosku należy wskazać zakres planowanych prac, ze wskazaniem zaplanowanych do zastosowania materiałów budowlanych i rozwiązań technicznych.

Art. 28. Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;

2) zagrożeniu dla zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;

3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;

4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

W przypadku podejmowania działań uzgodnionych z organem ochrony zabytków przy obiektach zabytkowych, przy wyborze wykonawcy tych prac należy kierować się rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków.

Ponadto, cytowana ustawa nakłada na obywateli obowiązki wynikające z przypadkowych odkryć stanowisk archeologicznych.

Art. 32.1. Kto, w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych, odkrył przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, jest obowiązany:

1) wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot;

2) zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce jego odkrycia;

3) niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany niezwłocznie, nie dłużej niż w terminie 3 dni, przekazać wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjęte zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3.

3. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany w terminie 5 dni od dnia przyjęcia zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1 pkt 3 i ust. 2, dokonać oględzin odkrytego przedmiotu.

4. Jeżeli w terminie, określonym w ust. 3, wojewódzki konserwator zabytków nie dokona oględzin odkrytego przedmiotu, przerwane roboty mogą być kontynuowane.

5. Po dokonaniu oględzin odkrytego przedmiotu wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję:

1) pozwalającą na kontynuację przerwanych robót, jeżeli odkryty przedmiot nie jest zabytkiem;

2) pozwalającą na kontynuację przerwanych robót, jeżeli odkryty przedmiot jest zabytkiem, a kontynuacja robót nie doprowadzi do jego zniszczenia lub uszkodzenia;

3) nakazującą dalsze wstrzymanie robót i przeprowadzenie, na koszt osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej finansującej te roboty, badań archeologicznych w niezbędnym zakresie.

6. Roboty nie mogą być wstrzymane na okres dłuższy niż miesiąc od dnia doręczenia decyzji, o której mowa w ust. 5 pkt 3.

7. Jeżeli w trakcie badań archeologicznych zostanie odkryty zabytek posiadający wyjątkową wartość, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o przedłużeniu okresu wstrzymania robót. Okres wstrzymania robót nie może być jednak dłuższy niż 6 miesięcy od dnia doręczenia decyzji, o której mowa w ust. 5 pkt 3.

8. Po zakończeniu badań archeologicznych, o których mowa w ust. 5 pkt 3, wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję pozwalającą na kontynuację przerwanych robót.

Art. 33.1. Kto przypadkowo znalazł przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, jest obowiązany, przy użyciu dostępnych środków, zabezpieczyć ten przedmiot i oznakować miejsce jego znalezienia oraz niezwłocznie zawiadomić o znalezieniu tego przedmiotu właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany niezwłocznie, nie dłużej niż w terminie 3 dni, przekazać wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjęte zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1.

3. W terminie 3 dni od dnia przyjęcia zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1 i 2, wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany dokonać oględzin znalezionego przedmiotu i miejsca jego znalezienia oraz, w razie potrzeby, zorganizować badania archeologiczne.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1465)

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7 ust. 1, pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym określone zostały zadania własne gminy:

Art. 7.1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

9. kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1145)

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami regulująca zasady zmiany własności obiektów zabytkowych.

Sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 13 ust. 4).

Sprzedaż, zamiana, darowizna lub dzierżawa nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, będących cmentarzami ujętymi w wojewódzkiej ewidencji zabytków, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek wymagają pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 13 ust. 5).

Jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można nałożyć, w razie potrzeby, na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w umowie (art. 29 ust 2).

W przypadku nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, w decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu można nałożyć, w miarę potrzeby, na jednostkę organizacyjną obowiązek odbudowy lub remontu położonych na tej nieruchomości zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w decyzji (art. 45 ust. 2a).

Cenę nieruchomości lub jej część, wpisanej do rejestru zabytków obniża się o 50%. Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę. Identyczny zapis stosuje się w przypadku opłaty z tytułu użytkowania wieczystego, jeżeli nieruchomość gruntowa została wpisana do rejestru zabytków oraz w przypadku opłaty z tytułu trwałego zarządu (art. 67; art. 68 ust. 3; art. 73 ust. 4; art. 84 ust. 4)

Podziału nieruchomości dokonuje się na podstawie decyzji wójta, burmistrza albo prezydenta miasta zatwierdzającej podział. W odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków decyzję, o której mowa powyżej wydaje się po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podział tej nieruchomości (art. 96 ust 1 i 1a).

Gminie przysługuje prawo pierwokupu w przypadku sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości (art. 109 ust. 1 pkt 4).

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j .Dz. U. 2024 poz. 725)

W ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane uregulowane zostały zasady użytkowania oraz prowadzenia prac budowlanych w obiektach zabytkowych.

Art. 5 ust. 1 pkt 7 oraz ust. 2 tej ustawy wskazuje, że obiekt budowalny należy użytkować w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz utrzymać w należytym stanie technicznym i estetycznym, nie dopuszczać do nadmiernego pogorszenia jego właściwości użytkowych i sprawności technicznej, w szczególności w zakresie związanym z wymaganiami ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

Katalog działań budowlanych które wymagają uzyskania pozwolenia na budowę bądź podlegają zgłoszeniu organowi budowlanemu, regulują art. 29, 29a, 30 i 31 ustawy Prawo budowlane. W stosunku do zamierzeń które wymagają jedynie zgłoszenia, zgodnie z art. 30 ust. 7 w/w ustawy właściwy organ może nałożyć w drodze decyzji obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in. pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

Art. 30, ust. 2

W zgłoszeniu należy określić rodzaj, zakres i sposób wykonywania robót budowlanych oraz termin ich rozpoczęcia. Do zgłoszenia należy dołączyć oświadczenie, o którym mowa w art. 32 ust. 4 pkt 2, oraz, w zależności od potrzeb, odpowiednie szkice lub rysunki, a także pozwolenia, uzgodnienia i opinie wymagane odrębnymi przepisami. W razie konieczności uzupełnienia zgłoszenia właściwy organ nakłada, w drodze postanowienia, na zgłaszającego obowiązek uzupełnienia - w określonym terminie - brakujących dokumentów, a w przypadku ich nieuzupełnienia – wnosi sprzeciw, w drodze decyzji.

Art. 39

1. Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

2. Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków.

3. W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

4. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, o których mowa w ust. 3, w

terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (t.j. Dz.U. 2023 poz. 70 ze zm.)

Zgodnie z ustawą z dnia 12 stycznia 1991r. o podatkach i opłatach lokalnych zwalnia się od podatku od nieruchomości grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej (art. 7 ust. 1 pkt 6).

Inne akty prawne

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się także w innych obowiązujących ustawach, przede wszystkim:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1130 ze zm.),

- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz.U. 2024 poz. 54),

- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t. j. Dz.U. 2024 poz. 87),

- ustawie z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1591),

- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1491),

- rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz.U. z 2004 nr 30, poz. 259,

- rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 2 lipca 1915 r. w sprawie nagród za znalezienie zabytków lub materiałów archiwalnych (Dz.U. 2004 nr 30, poz. 259),

- rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz.U. 2011 nr 89 poz. 510),

- rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz.U. 2004, nr 124, poz. 1304),

- rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t.j. Dz.U. 2021 poz. 56),

- rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2004 nr 212 poz. 2153).

Przepisy określające ochronę zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach:

- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz.U. 2022 poz. 385),

- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz.U. 2022 poz. 2393)

Przepisy regulujące ochronę materiałów archiwalnych:

- ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j. Dz. U. 2020 poz. 164)

3. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zgodnie z art. 84 ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami, sporządza co 4 lata krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Program zawiera wytyczne i cele na kolejne 4 lata opieki nad zabytkami, w tym harmonogram działań i sposoby finansowania. Obecnie obowiązujący „Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026”, skupia się na poniższych celach:

Cel główny: zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w Polsce

Kumulacja szeregu zagrożeń antropogenicznych, epidemiologicznych oraz wojennych wskazały za cel główny Krajowego programu, poszukiwanie nowych lub wzmacnianie istniejących narzędzi i metod przeciwdziałania degradacji dziedzictwa.

Cel szczegółowy 1: weryfikacja wybranego zasobu zabytków i wzmocnienie narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości

- weryfikacja zasobu i tworzenie narzędzi kompleksowej ochrony i zarządzania cennymi obiektami;

- pilna weryfikacja zespołów zabytkowych rozproszonych na terenie lasów państwowych - w tym zabytkowej architektury osad służbowych związanej z gospodarka leśną Lasów Państwowych, obiektów techniki kolei i zaplecza kolejowego, obiektów i systemów architektury obronnej;

- przygotowywanie dokumentacji konserwatorskich będących wsparciem dla służb konserwatorskich, projektantów i właścicieli obiektów zabytkowych;

- doprecyzowanie przepisów i wzmocnienie ustawowych form ochrony zabytków w postaci pomnika historii i miejsc UNESCO;

- określenie modelu i systemu wartościowania zabytków w tym wytycznych metodyki oceny wartości zabytkowych dla pomników historii;

- wypracowanie standardu opracowania modelowego zakresu dokumentacji projektu konserwatorskiego, składania dokumentacji powykonawczej i realizacji profilaktyki konserwatorskiej;

- aktualizacja poradników metodycznych w zakresie ochrony parku kulturowego;

- realizacja międzynarodowych zobowiązań UNESCO-ICOMOS-ICCROM-UE.

Cel szczegółowy 2: wzmocnienie potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków

- cyfryzacja procesów administracyjnych w tym procesu inwestycyjno-budowlanego;

- opracowanie i realizacja szkoleń specjalistycznych dla pracowników WUOZ;

- rozbudowa bazy Zabytek.pl oraz globalizacja cyfrowego dostępu do wiedzy o zabytkach;

- rozwój programu AZP+, pozwalający na wdrożenie nieinwazyjnych technologii w zarządzeniu dziedzictwem archeologicznym w Polsce;

- reforma finansowa ochrony i opieki nad zabytkami, czyli wprowadzenie alternatywnego sposobu finansowania opieki nad zabytkami – crowdfoundingu.

Cel szczegółowy 3: rola zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja)

- przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych dla zachowania zabytków, wskazując na systemowe powiązania uwarunkowań przyrodniczych z tradycyjnymi, neutralnym dla środowiska sposobem budowania, konserwacji i pielęgnacji zabytków;

- uaktualnienie planów zarządzania i planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych na poziomie krajowym i wojewódzkim;

- uaktualnienie opracowań w tworzeniu modelowych gminnych programów opieki nad zabytkami oraz w odniesieniu do właścicieli zabytków lub inwestorów, poradnik zawierający współczesne projekty domów pozytywnie korespondujące z historyczną zabudową;

- szkolenia pracowników samorządów wszelkich szczebli, służb konserwatorskich, wykonawców prac konserwatorskich i użytkowników, upowszechniające wykorzystywanie w pracach konserwatorskich naturalnych dla środowiska materiałów i technik konserwatorskich;

- edukacja i poszerzenie świadomości społecznej dotyczącej wartości dziedzictwa kulturowego, przeznaczone dla grup które nie są bezpośrednio odpowiedzialne za ochronę zabytków;

- badania statystyczne mające określić stosunek Polaków do dziedzictwa kulturowego, tożsamości kulturowej, zaangażowania społecznego i edukacji na rzecz dziedzictwa;

- kampanie medialne, telewizyjne i prasowe uwrażliwiające społeczeństwo na niszczenie zabytków, niewłaściwe zarządzanie nimi i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym;

- wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom.

Program opieki nad zabytkami województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2024-2027

Cel główny: ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej województwa warmińsko-mazurskiego, rozumiana jako:

- poprawa stanu zachowania i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego;

- aktualizacja wiedzy na temat zasobów zabytkowych i ich stanu;

- cyfryzacja i udostępnianie danych w zakresie materialnych i niematerialnych zasobów kulturowych regionu, przy użyciu nowoczesnych technologii;

- wspieranie inicjatyw mających na celu obejmowanie opieką lub podnoszenia rangi opieki nad obiektami i obszarami o najcenniejszych wartościach dziedzictwa kulturowego, świadczących o specyfice i tożsamości województwa;

- wspieranie finansowe prac remontowo-konserwatorskich i konserwacji obiektów zabytkowych;

- racjonalne wykorzystanie potencjału zasobów dziedzictwa kulturowego w polityce rozwoju województwa;

-wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego do rozwoju gospodarczego, w tym w szczególności turystyki;

- rozwój działalności muzealnej;

- promowanie i upowszechnianie wiedzy o regionie i jego dziedzictwie kulturowym i tożsamości kulturowej;

- tworzenie warunków do szerokiej współpracy na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego;
- wsparcie finansowe działań i inicjatyw wykorzystujących potencjał dziedzictwa kulturowego regionu;
- uwzględnianie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego w regionalnych dokumentach planistycznych i programowo-strategicznych oraz innych dokumentach (m.in. w planach ochrony parków krajobrazowych).

3.1 Strategia rozwoju gminy Jeziorany na lata 2022-2030

Dokument określający kierunki rozwoju gminy Jeziorany na pierwszym miejscu stawia ochronę dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego, następnie tworzenie warunków dla

zrównoważonego rozwoju gospodarczego oraz budowę zintegrowanego systemu usług publicznych.

Działania gminy wdrażające cel operacyjny dotyczący wzmocnienia roli kultury obejmują:

- utrzymanie dobrostanu warmińskiego krajobrazu kulturowego;

- utrzymanie w dobrym stanie i modernizację obiektów dziedzictwa kulturowego;

- rozwój instytucji kultury ważnych dla edukacji i aktywności kulturalnej mieszkańców gminy;

- odnowienie lub adaptacje budynków oraz obszarów i przestrzeni na potrzeby aktywizacji i integracji lokalnych społeczności;

- promocję gminy Jeziorany jako wielokulturowej przestrzeni dla każdego.

3.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Jeziorany

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jeziorany uchwalone zostało uchwałą nr IV/27/19 Rady Gminy Jeziorany z dnia 26 lutego 2019 r. Studium określa zasady i kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej. Dla miasta Jeziorany powstało obszerne opracowanie pt.: „Studium rewaloryzacji śródmieścia Jezioran" z 1985 r., którego założenia przytoczono w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jeziorany z 2019 r.

Poniżej zaprezentowano aspekty dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury, wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych:

- ujednolicenie zasad ochrony i zagospodarowania obszarów chronionego krajobrazu;

- poszerzenie rozpoznania dorobku kulturowego na terenie województwa i uporządkowanie ewidencji zabytków;

- objęcie działaniami rewaloryzacyjnymi obiektów, zespołów i układów zabytkowych najważniejszych dla zachowania tożsamości kulturowej regionu.

Ponadto ww. studium ustalono zasady ochrony konserwatorskiej dotyczące miasta i gminy Jeziorany*: Obiekty, o których mowa w rozdziale IV Uwarunkowań Rozwoju Gminy, podlegają ochronie konserwatorskiej z tytułu przepisów odrębnych dot. ochrony zabytków i opiece nad zabytkami oraz właściwych przepisów prawa budowlanego. Prace konserwatorskie, roboty budowlane przy zabytkach i w otoczeniu zabytków wpisanych do rejestru muszą być prowadzone zgodnie z ww. przepisami.*

Ustala się, że podstawą działań w kształtowaniu krajobrazu kulturowego gminy będzie próba nawiązania do cech regionalnych. Powinno to dotyczyć zarówno wysokości zabudowy, rodzaju i kolorystyki dachu, wielkości działek budowlanych oraz sposobu lokalizowania zabudowy na poszczególnych działkach budowlanych. Wskazuje się ponadto ochronę cmentarzy poprzez między innymi zachowanie historycznego rozplanowania, zachowanie sztuki sakralnej, ogrodzeń i zieleni.

Szczegółowy wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji stanowi załącznik do zarządzenia Burmistrza w sprawie przyjęcia gminnej ewidencji zabytków miasta i gminy Jeziorany. Wykaz ten zawiera zabytki wpisane zarówno do rejestru zabytków nieruchomych, zweryfikowane obiekty znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz obiekty uznane za zabytkowe i warte ochrony na etapie sporządzania owego dokumentu. W przypadku obiektów ujętych w ewidencji, ochronie podlega bryła i wygląd zewnętrzny budynku. Dla ochrony obiektów ujętych w obydwu ewidencjach zabytków, oprócz wytycznych ustawowych zawartych w prawie budowlanym i ustawie o ochronie i opiece nad zabytkami, studium wskazuje poniższe wytyczne do uwzględnienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

- w przypadku remontu polegającego na wymianie stolarki okiennej zaleca się zachowanie tej samej wielkości, kształtu i podziałów jak oryginalna;

- wszelka działalność inwestycyjna powinna być prowadzona z uwzględnieniem istniejących już związków przestrzennych i planistycznych;

- zaleca się dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy bryły zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej;

- zaleca się stosowanie tradycyjnych technik i materiałów przy remontach obiektów zabytkowych, zachowania jednolitej bryły, formy i elewacji budynków;

- zaleca się dbałość o utrzymanie i wyeksponowanie obiektów ewidencyjnych, w tym pomników, kapliczek i krzyży oraz zabytkowych urządzeń.

W przypadku zamiaru wykonania robót ziemnych lub zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie stanowisk archeologicznych, zastosowanie mają przepisy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydawania decyzji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy, należy zweryfikować granice stanowisk archeologicznych. Dopuszcza się zabudowę, pod warunkiem spełnienia wymagań zawartych w przepisach odrębnych dot. ochrony zabytków

W ww. studium poruszono aspekt obszarów wskazanych do objęcia prawną ochroną dóbr kultury i są one propozycją rozważenia celowości ustanowienia w trybie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego stref ochrony konserwatorskiej w obszarze gminy Jeziorany dla:
- dość dobrze zachowanych historycznych układów przestrzennych dawnych wsi warmińskich: Franknowa, Tłokowa i Radostowa.

- zespołów dworsko-folwarcznych w miejscowościach: Wójtówko, Modliny, Kalis, Ustnik, Potryty i Kiersztanowo.

- pola bitewnego z okresu I Wojny Światowej w okolicy wsi Zerbuń i jej kolonii, wraz z czterema cmentarzami wojennymi, pomnikiem "Ruskie Szańce" oraz mogiłą żołnierza armii niemieckiej.
Ustalenie w/w stref ochrony konserwatorskiej może być przydatnym instrumentem w prowadzonej procedurze wydawania w ich obszarze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, realnie wpływając na zahamowanie procesu degradacji tych układów i zespołów oraz sprzyjając przywracaniu ich walorów przestrzennych jako dóbr krajobrazu kulturowego gminy, o ile przedmiotowo stan substancji materialnej tych dóbr jest

zasadny dla podejmowania w/w działań. Natomiast ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej bezpośredniego otoczenia zabytkowych zespołów kościelnych w Radostowie, Franknowie i Tłokowie należy traktować jako działanie konieczne.

4. Zarys historii obszaru gminy wraz z charakterystyka wybranych obiektów nieruchomych

Gmina Jeziorany położona jest na terenie historycznej Warmii, której nazwa wywodzi się od pruskiego plemienia Warmów – ludu bałtyskiego. Warmia oraz okoliczne północno-wschodnie tereny były pogańskie. Stolica Apostolska od X wieku starała się zmienić ten fakt, próbą chrystianizacji pruskich plemion. Gdy Zakon Krzyżacki podbił ziemie pruskie, papież Innocenty IV wystosował bullę (29.07.1243 r.), która dzieliła teren na cztery diecezje: warmińską, pomezańską, chełmińską oraz sambijską. Były to dobrze opracowane działania strategiczne, papieżowi zależało na zachowaniu jedności religijnej, szczególnie w państwie tak oddalonym od Rzymu. Osoby nawrócone na katolicyzm, automatycznie zostawały

obywatelami państwa pruskiego, zaś innowiercy nie byli tolerowani. Kolonizacji dominium warmińskiego towarzyszyło zakładania sieci zamków i miast. Po II pokoju toruńskim (19.10.1466 r.) Warmia została przyłączona do Rzeczpospolitej, w tym także Jeziorany. Niestety na skutek rozbioru Polski w 1772 r. Jeziorany przeszły pod panowanie Prus Wschodnich. Biskupi musieli opuścić zamek, który wraz z wszelkimi dobrami przejęło państwo pruskie.

W okolicy jezior południowej Warmii, nad rzeką Symsarną nadano 5.02.1338 r. przywilej lokacyjny miastu Civitas Seburg (przekształcone na Seeburg). Dokonał tego kanonik Mikołaj Wolkelini oraz wójt biskupi Henryka von Luter, pod nieobecność biskupa Hermana z Pragi.

Nadana nazwa Seeburg, oznacza dosłownie: Zamek nad Jeziorem. Lokację Jezioran poprzedziło osadzenie szeregu dóbr służebnych w pobliżu Jeziora Luterskiego. Miały one bezpośredni związek z zamkiem i podlegały rozkazom jego dowódcy. Sam akt lokacyjny wynikał przede wszystkim z dużych postępów kolonizacyjnych. Pierwsi mieszkańcy pochodzili z okolicy Ornety, Lidzbarka Warmińskiego, Dobrego Miasta, a w XV w rozpoczął się napływ ludności polskiej. Miasto założono na prawie chełmińskim, dostosowując do nieregularnego ukształtowania terenu. Charakterystyczne jest rozwiązanie wewnętrznego układu ruchu, w którym główna arteria komunikacyjna prowadziła przez prostokątny rynek, ułożony poprzecznie w stosunku do kierunku ruchu. Ruch wewnętrzny prowadzony był pojedynczo, a doprowadzany dwustronnie trzema bramami w murach obronnych: od północy Mostową, od wschodu Reszelską i od południa Młyńską.

Najwcześniej wzmiankowaną budowlą miejską był młyn, wymieniony w przywileju lokacyjnym z 1338 r., położony nad nieistniejącym Stawem Młyńskim, a południowym murem miejskim. Ratusz zbudowano prawdopodobnie ok. XVI w., długo nie istniał ponieważ już w 1656 r. spłonął.

Na wysuniętym wzgórzu na skraju zachodnim, początkowo znajdował się zamek drewniany. Biskup warmiński Jan z Miśni (1350-1355) rozpoczął budowę zamku, którą dokończył jego następca Jan II (1355-1373), finalnie zamek w 1401 roku spełniał swoją funkcję. Powstało skrzydło środkowe i trzy skrzydła boczne budowane w czworoboku, tworzące w środku idealny kwadratowy dziedziniec. W narożu wzniesiono kwadratową wieżę, na której później stanie potężny cylindryczny bastion. Wzdłuż dwóch skrzydeł mieszkalnych zbudowano dwa ciągi krużganków. Pierwotnie urzędował tam komornik, następnie burgrabia,

a także Jeziorany stały się rezydencją wójtów biskupich. Do połowy XVII w. zamek nie uległ większym przekształceniom. W 1472 r. przedzamcze zostało zniszczone i odbudował je dopiero w XVIII w. biskup Adam Grabowski.

Po zaborze Warmii w 1772 r., Prusacy odebrali zamek właścicielom i w niewyjaśnionych okolicznościach zamek - tuż po zebraniu podatków – spłonął, podobnie jak zamek w Barczewie, Braniewie i Ornecie. Prusacy nie czuli związku z tutejszą tradycją historyczną, religia katolicka nic dla nich nie znaczyła, a wręcz była dla nich uosobieniem i forma kultywowania polskości na tych ziemiach. Dnia 7 czerwca 1783 r., po uderzeniu pioruna w wieżę zamkową (była wyższa niż na zamku w Reszlu), spłonął zamek wraz z miastem. Urzędnicy obliczyli, że najbardziej opłaca się rozbiórka zamku, który był podówczas własnością króla. Sprzedaż budulca z rozbiórki miał pozwolić zbudować nową, znacznie lepszą siedzibę dla urzędu skarbowego. Król 1784 r. wydał zgodę na rozbiórkę zamku wraz z podzamczem. Na polecenie nadprezydenta Prus, barona Leopolda von Schröttere który wizytował miasto 13.08.1792 r., zburzono barokową bramę z herbem biskupa Grabowskiego, rozebrano most na arkadach i zasypano fosę między zamkiem a miastem. W roku 1790 w obrębie ocalałych dwukondygnacyjnych piwnic skrzydła zachodniego zbudowano ratusz wg projektu Ernsta Masuha. W tym samym czasie zbudowano 11 domków z ogródkami, których czynsz wcale nie był niski, toteż zamieszkiwała tu elita mieszczańska, w tym trzech rajców. Duży, pusty plac nie został zabudowany by nie zasłaniać widoku na ratusz miejski. Na początku stulecia podwyższono budynek ratusza stojący na miejscu środkowego skrzydła zamku. Do dziś zachowały się sklepione piwnice, mury przyziemia skrzydła środkowego (zachodniego) oraz fragmenty wieży zamkowej.

Gotycki kościół p.w. św. Bartłomieja powstał w 1345 r. na planie zapożyczonym z kościoła św. Jana w Ornecie, jako halowa świątynia z piętrową zakrystią. W 1912 r. gotycka budowlę rozbudowano o dwa przęsła w kierunku wschodnim. Dodano nową zakrystię i kruchtę. Wieżę podwyższono o dwie kondygnacje. W następnym roku przeprowadzono renowację starszych części świątyni. Kościół jest orientowany, murowany z cegły o wątku polskim, na podmurówce z kamienia polnego. Zewnętrzne ściany boczne zostały oszkarpowane, pomiędzy nimi umieszczono ostrołukowe okna. Architekturę wzbogaca gzyms, szczyty sterczynowe i tynkowane blendy. Budowla posiada trzy nawy i sześć przęseł - dwa pseudogotyckie oraz późnogotyckie sklepienie gwiaździste, które zbudowano po zniszczeniu pierwotnego sklepienia w XV w. W fasadzie kruchty znajdziemy metalowe popiersie Matki Boskiej z Dzieciątkiem w formie płaskorzeźby, z napisem upamiętniającym pożar z 1873 r.

Przy skrzyżowaniu dróg do Dobrego Miasta i Lidzbarka Warmińskiego mieści się kaplica pw. św. Krzyża, wyświęcona w 1580 r. przez biskupa Marcina Kromera, a odrestaurowana w roku 1677, 1927 i 1959. Wzniesiona została z fundacji wójta warmińskiego Krzysztofa Troschke. Wokół kaplicy znajdował się cmentarz katolicki, jego pozostałością jest ceglany mur. Obecnie wykorzystywana jest jako kaplica przedpogrzebowa.

Wraz z napływem urzędników Pruskich, rozwinęła się gmina ewangelicka i w latach 1886-1887 wybudowano kościół ewangelicki pw. Św. Jadwigi w stylu pseudogotyckim, obok już istniejącego cmentarza. Wcześniej ewangelickie nabożeństwa odbywały się na zamku. W 1817 r. utworzono również szkołę ewangelicką, gdzie nauczali pastorzy.

Pierwsi Żydzi zamieszkali w Jezioranach po 1815 r. i początkowo podlegali reszelskiej gminie wyznaniowej. Posiadali własny cmentarz, zlokalizowany przy drodze do Dobrego Miasta, gdzie obecnie stoi budynek straży pożarnej. Diaspora żydowska w Jezioranach swój największy rozkwit zanotowała w latach 70-80 XIX w. - było to ok. 80 osób. Większą część ulicy Kopernika zamieszkiwali Starozakonni, ich bożnica znajdowała się prawdopodobnie w obrębie starego miasta – zlokalizowana przy ul. Krzywej (dawna ulica Murowa.)

Gmina Jeziorany była wielokulturową społecznością, gdzie mieszkańcy różnych wyznań i różnego pochodzenia żyli, prowadzili swoje lokalne biznesy i tworzyli kulturową tkankę miasta.

Należy nadmienić, że Jeziorany bardzo często zmagały się z pożarami oraz epidemiami, m.in. w: 1414 r., 1663 r., 1723 r., 1783 r., 1792 r., 1807 r., 1843 r. Utrudniało to rozwój miasta, natomiast zarządcy, niezależnie od panującej wówczas władzy, wspomagali mieszkańców w odbudowie miasta.

Dzisiejszy charakter ziemi jeziorańskiej oraz obecne punkty osadnicze wiążą się silnie z pierwotnym osadnictwem plemion staropruskich. Osady i ślady osadnictwa pochodzące z różnych epok od pradziejów po średniowiecze i nowożytność, dość często pokrywają się z lokalizacją obecnych punktów osadniczych we wsiach i miasteczkach.

W 1318 r. założono Tłokowo (w tradycji staropruskiej kraina nazwana Tlokowe – od imienia Tloke lub słowa klokis oznaczającego niedźwiedź), w najbliższym sąsiedztwie nieistniejącej jeszcze strażnicy w Jezioranach. Na południowym brzegu jeziora Tłokowskiego odkryto ślad tubylczego grodu na niedużym wzniesieniu, mogący być schronieniem dla okolicznej ludności wiejskiej podczas obcych najazdów w czasach krzyżackich.

W krajobrazie ruralistycznym gminy Jeziorany dominuje kształt zabudowy folwarcznej (np., Wójtówko) oraz ulicówka (np. Radostowo).

Zagrody wiejskie na Warmii były niepodzielne, dziedziczył je najstarszy syn, którego obowiązkiem była spłata rodzeństwa. Gdy nie było potomstwa męskiego, gospodarstwo dziedziczyła córka, której wybierano męża. System ten był korzystny dla kształtowania struktury gospodarstw rolnych, ponieważ ograniczał możliwość podziału gospodarstwa.

Można wyróżnić dwa typy zabudowy wiejskiej, które występują na Warmii ale także w gminie Jeziorany:

- w kształcie zbliżonym do kwadratu z luźną zabudową – charakterystyczne dla osiedli kolonijnych. Przód działki zajmuje chałupa, a poszczególne budynki inwentarskie znajdują się na podwórzu w dość dużym oddaleniu od siebie ze względu na ochronę przed przenoszeniem ognia w razie pożaru. Ze względów funkcjonalnych stodoła mniej używana w porównaniu od chlewów położona jest w tylnej części zagrody.

- w dowolnej ale uporządkowanej zabudowie, uwarunkowanej najczęściej układem terenu – występuje na terenach morenowych i pojeziernych, wzdłuż brzegów jezior. Usytuowanie budynków inwentarskich w tym wypadku uwarunkowane jest przede wszystkich konfiguracją terenu.

Chałupy najczęściej ustawione były ścianą frontową, szerokość działki siedliskowej wahała się od 30 do 40 m. Usytuowanie budynków gospodarczych w obrębie zagrody polegało na umiejscowieniu stodoły z tyłu siedliska, a budynków gospodarczych wzdłuż bocznych granic działki. Z czasem budownictwo drewniane zastąpiło murowane. Najczęściej z cegły ceramicznej lub otynkowane.

Po II wojnie światowej mieszkańcy utożsamiający się z państwem niemieckim zmuszani byli do przesiedleń na teren Niemiec, a na ich miejsce przybywali osadnicy z Polesia, Wileńszczyzny, Lwowa, następnie z Podlasia i Lubelszczyzny. Niepewność co do dalszych losów Państwa Polskiego oraz strach o wymuszenie kolejnych relokacji dominowała przez dziesięciolecia w myśleniu nowych mieszkańców. Był to przyczynek do zahamowania rozwoju, strachu przed nowymi inwestycjami, a także zaniechania remontów budynków mieszkalnych, co jest widoczne w krajobrazie kulturowym regionu.

Obecnie Jeziorany nadal są rozpoznawane z audycji radiowej emitowanej na antenie Programu Pierwszego Polskiego Radia, pt.: „W Jezioranach”. Choć dotyczy ona fikcyjnych Jezioran oraz fikcyjnej rodziny Jabłońskich, pozostaje ona najchętniej słuchaną audycją literacką Polskiego Radia i w 2019 r. został wyemitowany jej 3000 odcinek.

Ziemie jeziorańskie posiadają kilkoro osobistości, znamienitych dla regionu Warmii i Mazur. Są to:

- Jan Leo (1572 - 1635) – urodzony w Jezioranach, kapelan na dworze kardynała Andrzeja Batorego, kanonik dobromiejski, kronikarz Warmii, autor dzieła „Historia Prussiae”;
- ks. Wilhelm Lampowski (1662 - 1735) – urodzony w Jezioranach, fundator katedry filozofii w kolegium w Reszlu;
- Franciszek Borowski (1734-1817) – urodzony w Kalisie, kanonik warmiński, komendariusz parafii w Jezioranach, proboszcz w Radostowie, prepozyt w Świętej Lipce.

4.1 Charakterystyka wybranych zabytków ruchomych

Zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową, zgodnie z art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Na terenie miasta Jeziorany, do rejestru zabytków jest wpisane wyposażenie kościoła pw. św Bartłomieja w ilości 69 obiektów, kaplicy pw. Świętego Krzyża w ilości 5 obiektów, kościoła pw. św Jadwigi w ilości 7 zabytków ruchomych.

Ponadto na ternie gminy Jeziorany do rejestru zabytków jest wpisane wyposażenie kościoła p.w. św. Rocha w Tłokowie (21 obiektów ruchomych), kościoła p.w. św. Jana Chrzciciela w Tłokowie (24 obiekty ruchome), kościoła p.w. św. Jerzego w Radostowie (43 obiekty ruchome), kościoła p.w. Pana Boga Wszechmogącego (47 obiektów ruchomych),

kaplicy w Pierwągach (4 obiekty ruchome), kaplicy w Kikitach (3 obiekty ruchome), kaplicy cmentarnej w Miejskiej Wsi (4 obiekty ruchome) oraz rzeźby w kapliczkach przydrożnych i krzyże przydrożne.

4.2 Charakterystyka wybranych zabytków archeologicznych

Stanowiska archeologiczne są istotnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach gminy Jeziorany. Ewidencja stanowisk archeologicznych gminy Jeziorany zawiera stanowiska datowane od epoki pradziejowej do okresu nowożytnego. Zawiera szereg osad w tym nawodnych, grodzisk, śladów osadnictwa i kurhanów położonych w obrębie arkuszy AZP: 18-63, 18-64, 19-62, 19-63, 19-64, 19-65, 20-62, 20-63, 20-64, 20-64, 20-65, 21-63, 21-64.

Ewidencja stanowisk archeologicznych zawsze może ulec zmianie i nie jest zbiorem zamkniętym, w wyniku dalszej weryfikacji, prowadzonych prac ziemnych lub badań archeologicznych, być może uda się zweryfikować nowe ślady osadnicze. Na terenie gminy Jeziorany znajduje się 172 stanowisk archeologicznych, a ich zestawienie umieszczono w Aneksie nr 3.

Zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych w miastach oraz na terenach wiejskich są wszelkie inwestycje związane ze zmianą zagospodarowania terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.

5. Ocena stanu istniejącego oraz potencjału kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.

Stan obecny i perspektywy ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarze gminy Jeziorany podsumowane zostały w układzie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń. Analiza SWOT jest jednym z podstawowych narzędzi diagnostycznych, opisujących stan obecny analizowanego obszaru. Składa się z opisu jego czterech elementów: mocnych i słabych stron – czyli pozytywnych i negatywnych warunków wewnętrznych oraz szans i zagrożeń – czyli pozytywnych i negatywnych uwarunkowań zewnętrznych. Prezentowana analiza stanowi podstawę do opracowania zasadniczych kierunków działania w zakresie opieki nad zabytkami gminy.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
▪ Zachowany i czytelny układ urbanistyczny Jezioran ▪ Pozostałości murów miejskich ▪ Atrakcyjny krajobraz kulturowy: - kapliczki warmińskie	▪ Średni lub zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych ▪ Przypadki zaniedbania porządku w obrębie niektórych zabytkowych

- założenia ruralistyczne wraz obiektami sakralnymi m.in. w Tłokowie, Radostowie i Franknowie - stanowiska archeologiczne w tym osady nawodne położone w pośród malowniczego krajobrazu ▪ Bogata historia: zamek biskupów warmińskich, na którym bywał Mikołaj Kopernik, m.in. 30/31.07.1538 r., kiedy poddani poszczególnych komornictw składali przysięgę wierności biskupowi warmińskiemu ▪ Zachowane obiekty sakralne i nekropolie o wysokiej wartości kulturowej: katolickie i ewangelickie ▪ Czystość środowiska naturalnego ▪ Obecność Jezioran na nowym pieszym szlaku turystycznym wzorowanym na Camino ▪ Obecność Tłokowa na szlaku Świętej Warmii ▪ Festiwal promujący dziedzictwo niematerialne tj. Wojewódzki Przegląd Kapel i Zespołów Śpiewaczych Warmii i Mazur ▪ Zakończona inwestycja polegająca na realizacji historycznych nawierzchni ulic i ciągów pieszych	posesji, co obniża ich estetykę i pozytywny odbiór ▪ Niezrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego ▪ Brak dostatecznych środków finansowych na konserwację i rewaloryzację obiektów zabytkowych ▪ Niewielkie środki w budżecie Gminy na ochronę dziedzictwa kulturowego ▪ Brak środków na prowadzenie dokładnych badań archeologicznych, konserwatorskich i historycznych ▪ Duża sezonowość turystyki ▪ Brak dostępu do kolei/tramwajów
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
▪ Aktywność władz gminy w pozyskiwaniu funduszy ze źródeł zewnętrznych ▪ Stworzenie wewnętrznej wieloletniej strategii (30-letniej), umożliwiającej ukazanie mieszkańcom jak może wyglądać ich miasto po wdrożeniu planowanych działań w kwestii poprawy warunków życia i stanu dziedzictwa kulturowego ▪ Wykorzystanie istniejącego zasobu zabytkowego w sferze turystyki ▪ Stworzenie muzeum w dawnym zamku biskupim warmińskich, umożliwiające pozyskanie nowych możliwości rozwojowych (stworzenie miejsc pracy) oraz całorocznego przepływu turystów	▪ Degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzenie elementów nowej zabudowy, nie nawiązujących do cech zabudowy właściwych dla regionu ▪ Niewłaściwe działania inwestycyjne lub ich zaniechanie ▪ Brak inwestycji z powodu nie pozyskiwania środków zewnętrznych ▪ Wtórne podziały i parcelacja zabytkowych obiektów ▪ Brak dialogu z właścicielami obiektów zabytkowych ▪ Nieskuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych, dewastacji zabytków i środowiska

▪ Funkcjonowanie gminnej ewidencji zabytków i jej bieżąca aktualizacja ▪ Opracowanie stronicowej historii Jezioran stanowiącej materiał do przewodników, broszur informacyjnych oraz folderów promocyjnych lub wydawnictw popularno-naukowych ▪ Powstawanie i dalszy rozwój organizacji pozarządowych ▪ Wspieranie właścicieli zabytków poprzez organizację spotkań otwartych, ukazujących potencjalne źródła finansowania badań konserwatorskich, architektonicznych, prac budowlanych i konserwatorskich ▪ Pielęgnowanie i rozwój partnerstwa międzynarodowego ▪ Tworzenie produktów turystycznych i kształtowanie istniejących zasobów zabytkowych ▪ Wspieranie organizacji wydarzenia Noc Muzeów ▪ Zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne w zakresie edukacji artystycznej, kulturowej, historycznej i ekologicznej	

6. Założenia programowe gminnego programu opieki nad zabytkami

Szansą dla rozwoju potencjału turystycznego w oparciu o zasób zabytkowy, będący atutem miasta Jeziorany, jest zaadoptowanie zamku biskupów warmińskich na obiekt muzealny. Powyższa inwestycja umożliwi stworzenie miejsc pracy a przede wszystkich rozbudzi potencjał turystyczny. Budynek obecnego Ratusza, posiada oryginalnie zachowane piwnice oraz zgodnie z „oral history" czyli historią mówioną i przekazami dawnych mieszkańców Placu Zamkowego w Jezioranach, zamek posiadał podziemne tunele biegnące pod powierzchnią obecnego Placu Zamkowego oraz wyjścia poza miasto. W latach 60 XX wieku tunele zostały zabezpieczone metalowymi kratami a następnie zamurowane. Niewątpliwie jest to temat wart zbadania i stałoby się to arcyciekawą atrakcją turystyczna, nie tylko dla badaczy lokalnej historii. Co więcej znana jest dokładna **data pobytu Mikołaja Kopernika na zamku w Jezioranach.** Kopernik towarzyszył biskupowi warmińskiemu Janowi Dantyszkowi w objeździe posiadłości biskupich **30/31.VII.1538 r.**, co stanowi idealny

przyczynek do zaprojektowania koncepcji wystawy z rekonstrukcją ww. wydarzenia oraz bazę do stworzenia wydarzeń kulturalnych mogących uczcić rocznicę przyjazdu Kopernika do Jezioran. Mikołaj Kopernik to persona światowej klasy, znany astronom łączący w sobie wszystkie przymioty perfekcyjnego humanisty, znającego cztery języki obce, starannie wykształconego lekarza, prawnika, astronoma, dyplomaty, matematyka, ekonoma, fizyka, filozofa, duchownego i można by jeszcze długo wymieniać dziedziny w których był niewątpliwe biegły. Fakt, że Jeziorany mogą pochwalić się związkami z Mikołajem Kopernikiem należy podkreślać oraz intensywnie promować.

Ponadto, jedną z szans rozwoju turystycznego proponuje nowa inicjatywa Stowarzyszenia Szlak Świętej Warmii, które opracowuje szlak pielgrzymkowy wzorowany na szlaku Camino, prowadzący do hiszpańskiej katedry Santiago de Compostela. Pieszy szlak rozpoczynał się będzie się w Świętej Lipce i wiódł do Reszla, Kolna, **Jezioran**, Barczewa, Purdy, Stawigudy, Olsztynka, Gietrzwałdu i Dobrego Miasta, kończąc na Kochanówce. Obecnie na odrębnym szlaku Świętej Warmii znajduje się Tłokowo.

Przedstawione poniżej propozycje działań organów gminy wynikają z założenia, że należy włączyć problem ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania gminy oraz potrzeby stworzenie wieloletniej strategii rozwoju miasta w kontekście rozszerzenia perspektyw społecznych i kulturowych.

Priorytet I **Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy**	
Kierunki działań	**Zadania**
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i poprawa ich stanu zachowania	1. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na renowację zabytków stanowiących własność gminy. 2. Kontynuacja działań remontowych w obrębie układów zabytkowych, opracowanie planu prac konserwatorskich w obrębie spichlerza (ul. Kościelna 11) oraz planu rewitalizacji internatu (dawnego browaru przy ul. Kajki.). 3. Opracowanie długofalowego, uwzględniającego kompleksowość działań, planu remontów obiektów zabytkowych należących do gminy, będącego uzupełnieniem wieloletniej strategii gminy. 4. Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych będących własnością gminy –

	zmiana sposobu użytkowania Ratusza na cele muzealne. Adaptacja i rewitalizacja Internatu (dawnego browaru na ul. Kajki.). 5. Prowadzenie prac konserwatorskich i remontowych w obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy.
Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami	1. Stosowanie programów pomocowych i dotacji na ratowanie zabytków (opisanych w rozdziale 7 niniejszego Programu.) 2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, mająca na celu realizację zadań ważnych dla społeczności lokalnej związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami.
Podejmowanie współpracy z właścicielami zabytków położonymi na terenie gminy	1. Udostępnianie za pośrednictwem gminnej strony internetowej informacji dotyczących możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, ułatwiających właścicielom i zarządcom obiektów zabytkowych terminowe i prawidłowe składanie stosownych wniosków związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami. 2. Doradztwo dla właścicieli i zarządców obiektów zabytkowych w zakresie możliwości pozyskania środków finansowanych na działania przy obiektach zabytkowych. 3. Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych znajdujących się w zabytkowych obiektach lub w otoczeniu historycznego krajobrazu kulturowego, oferujących wypoczynek i rozrywkę oparty na miejscowych tradycjach.

Priorytet II **Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego**	
Kierunki działań	**Zadania**
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	1. Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie dla obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi. 2. Prowadzenie i bieżąca aktualizacja gminnej ewidencji zabytków nieruchomych gminy oraz okresowe monitorowanie realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Jeziorany. 3. Zawieranie w umowach sprzedaży lub dzierżawy zabytków nieruchomych warunków

	nakładających obowiązek przeprowadzenia prac konserwatorskich. 4. Wdrażanie zapisów programów rewitalizacji, studiów widokowo-krajobrazowych, studiów historyczno-urbanistycznych, katalogów typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego w realizacji zagospodarowania przestrzennego gminy (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.)
Tworzenie zintegrowanego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	1. Uwzględnianie ochrony zabytków nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków, zasad ochrony odnoszących się do stref ochrony konserwatorskiej, w tym stref występowania zabytków archeologicznych oraz zasad ochrony odnoszących się do stref ochrony przyrody w opracowywanych dla terenu gminy dokumentach dotyczących polityki przestrzennej np. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w dokumentach mających charakter prawa miejscowego np. strategii rozwoju gminy, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy.
Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy	1. Bieżące uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków o obiekty dziedzictwa kulturowego pozostające dotychczas poza ochroną prawną, a także aktualizowanie zasobów tego typu obiektów w oparciu o dane uzyskane w wyniku przeprowadzonych prac naukowo-badawczych. 2. Dążenie do objęcia ochroną prawną wartościowych obiektów zabytkowych stanowiących własność gminy, poprzez występowanie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów m.in. ruralistycznych i obiektów zabytkowych.
Priorytet III Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służące budowaniu tożsamości mieszkańców	
Kierunki działań	**Zadania**
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kutrowym gminy	1. Zapewnienie szerokiej dostępności bazy danych z ewidencją zabytków na stronie internetowej gminy. 2. Udostępnianie informacji o historii i zabytkach na stronie internetowej gminy.

	3. Stworzenie interaktywnej mapy obiektów zabytkowych, dostępnych dla turystów. 4. Opracowanie stronicowej historii Jezioran stanowiącej materiał dla przewodników, broszur informacyjnych oraz folderów promocyjnych.
Rozwój edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym gminy	1. Organizowanie i wspieranie działań edukacyjnych związanych z dziedzictwem kulturowym gminy. 2 Uczestnictwo w szkoleniach organizowanych przez MKiDN i NID w ramach realizacji Krajowego Programu Opieki nad Zabytkami. 3. Realizacja zadań w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego, za pośrednictwem samorządowych instytucji kultury. 4. Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach. 5. Propagowanie idei społecznej opieki nad zabytkami oraz współdziałanie i współpraca ze społecznymi opiekunami zabytków działającymi na terenie gminy. 6. Opracowywanie szlaków turystycznych wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego gminy i regionu. 7. Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych/edukacyjnych), obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kultowego gminy. 8. Upamiętnienie miejsc i obiektów ważnych dla dawnej, wielokulturowej społeczności gminy: m.in. bożnica i cmentarz żydowski.

7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Przyjmuje się, że realizacja zadań w ramach działań wskazanych w niniejszym programie, możliwa będzie dzięki zastosowaniu następujących instrumentów:

- prawnych**,** wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowy parków kulturowych, wnioskowania o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywania decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków);
- finansowych, (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacji, subwencji, dofinansowań, nagród, w ramach zachęt finansowych dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych, crowdfundnigu);
- koordynacji, (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach,

planach rozwoju lokalnego , współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami);

- społecznych, (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami);
- kontrolnych, (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

8. Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Gminny Program Opieki nad Zabytkami sporządzany jest na okres 4 lat. Z realizacji postanowień programu burmistrz – co 2 lata – sporządza sprawozdanie, które przedstawia się radzie gminy. Zaleca się aby sprawozdanie z realizacji postulatów programu było przekazywane do wiadomości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie.

Wskaźnikami określającymi efektywność wykonania postulowanych zadań oraz poziom ich realizacji, będą:

- przedstawienie długofalowego, uwzględniającego kompleksowość działań, planu remontów obiektów zabytkowych należących do gminy, będącego uzupełnieniem wieloletniej strategii gminy;

- poziom (w %) wydatków budżetu Gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami;

- wartość dofinansowanych projektów na badania konserwatorskie/archeologiczne, prace konserwatorskie i roboty budowlane przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom;

- poziom (w %) objęcia terenu Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;

- liczba zaadaptowanych obiektów zabytkowych;

- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi;

- liczba zorganizowanych wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe regionu;

- liczba utworzonych szlaków turystycznych, tras rowerowych;

- liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, broszur, przewodników);

- liczba zrealizowanych działań edukacyjnych na terenie gminy;

- liczba szkoleń lub liczba pracowników biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego.

9. Źródła finansowania postulatów gminnego programu opieki nad zabytkami.

Niniejszy rozdział ukazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Jednak należy pamiętać, że większość projektów wymaga posiadania wkładu własnego. Samorząd gminny musi regularnie zabezpieczać środki na ochronę i opiekę nad zabytkami. Takie działania pozwolą na swobodę w podejmowaniu systematycznych kroków w kierunku ratowania zagrożonych obiektów dziedzictwa kulturowego jak i podejmowanie nowych rewitalizacji.

Finansowanie ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce może odbywać się z różnych źródeł. Poniżej przedstawiono krajowe, zewnętrzne źródła finansowania:

- Dotacje Ministra Kultury oraz programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – projekty i programy zostały zgrupowane w programie „Dziedzictwo kulturowe", którego celem jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej. Aplikowanie w programach odbywa się na zasadzie konkursu, w ramach którego składa

się wnioski w dwóch terminach: I nabór – do dnia 31 października lub 30 listopada każdego roku, II nabór – do dnia 31 marca każdego roku, o ile środki finansowe w danym programie bądź priorytecie nie zostaną wyczerpane w I naborze. Projekty dotyczące ochrony i promocji dziedzictwa narodowego zostały zgrupowane w programie „Dziedzictwo kulturowe", którego celem jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej.

- Dotacja Warmińsko-Mazurskiego Konserwatora Zabytków który rozdziela środki przyznane przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego, zgodnie z ustalonymi kryteriami.
- Dotacje ze środków budżetu województwa przyznawane są w ramach ogłoszonego przez Marszałka Województwa konkursu otwartego na wykonywanie zadań publicznych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
- Dotacje Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – Fundusz Kościelny - udzielane między innymi na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym, na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności na remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.).
- Ulga na zabytki Narodowego Instytutu Konserwacji Zabytków, to forma zachęty podatkowej obowiązująca od 2022 r., obejmująca właścicieli i współwłaścicieli zabytków nieruchomych, którzy ponieśli wydatki na fundusz remontowy spółdzielni lub wspólnoty mieszkaniowej danej nieruchomości (dotyczy zabytków wpisanych do ewidencji oraz rejestru) oraz tych, którzy finansowali prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, a także osób które nabyły nieruchomości zabytkowe w 2022 roku i finansowali ich remonty. W dwóch pierwszych przypadkach podatnik może odliczyć nie więcej niż połowę poniesionych wydatków. W ostatnim przypadku odliczenia dokonuje się na podstawie wzoru matematycznego.
- Dotacje samorządów terytorialnych przyznawane zgodnie z art. 81 ustawy z dnia 23 lipca 2013 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Organ stanowiący samorządu terytorialnego może przyznać dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Na szczeblu wojewódzkim**,** co roku w budżecie Marszałka Warmińsko-Mazurskiego

zabezpieczane są środki finansowe przeznaczone na udzielenie dotacji na wykonanie prac lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego.

- W ramach sprawowanego mecenatu zarówno przez samorząd województwa jak i samorząd gminny, udzielane są, w drodze corocznie ogłaszanych konkursów ofert, dotacje dla organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na wsparcie realizacji zadań publicznych w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
- Rządowy Program Odbudowy Zabytków – program skierowany do samorządów terytorialnych, które chcą odrestaurować zabytki im podlegające lub należące do samorządu. Dofinansowanie z programu może wynieść maksymalnie 98% wartości inwestycji, a minimalny wkład własny to 2%. Środki będą przeznaczone na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla zabytków będących w ewidencji lub rejestrze zabytków. Nabory nowych wniosków odbywają się zazwyczaj w połowie lipca.

Źródła zagraniczne:

- fundusze strukturalne Unii Europejskiej (Wojewódzki Regionalny Program Operacyjny),

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,

- Program Infrastruktura i Środowisko,

- programy pozaunijne – Mechanizm Norweski i Fundusz EOG,

- fundacje, m.in.: Fundacja Most the Most, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Fundacja Batorego, Fundacja Książąt Lubomirskich, Fundacja Kronenberga.

Bibliografia

Źródła:

1. Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytów w Olsztynie, Karty i teczki obiektów gminy Jeziorany.

2. Sikorski Jerzy*, Jeziorany. Zamek biskupów warmińskich z lat 1350-1373*, maszynopis wydawniczy.

Opracowania:

1. Czubiel Lucjan, *Zabytkowe ośrodki miejskie Warmii i Mazur*, Olsztyn 1969.

2. *Dziedzictwo kulturowe Warmii – Mazur - Powiśla. Stan zachowania, potencjał problemy*, pod red. Jacek Wysocki, Olsztyn 2009.

4. *Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny* oprac. T.Błyskosz, A. Fortuna-Marek, E. Jagielska, I. Liżewska, B. Oszczanowska, J. Welc-Jędrzejewska, http.nid.pl [dostęp elektroniczny: 02.05.2024 r.]

5. Jeziorany, www.zabytek.pl, [dostęp elektroniczny 20.06.2024 r.]

6. Sikorski Jerzy, *Mikołaj Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności*, Olsztyn 2023.

7. *Żydzi w Jezioranach*, www.sztetl.org.pl, [dostęp elektroniczny 20.06.2024 r.]

8. Radio Olsztyn, *Będzie nowy pieszy szlak po Warmii. „Chcemy wypromować jej atrakcje*", 6.02.2024 r., http://radioolsztyn.pl, [dostęp elektroniczny: 02.05.2024 r.]

Aneks nr 1

L.p.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków/ data wpisu
1.	Jeziorany	założenie urbanistyczne Starego Miasta (w granicach 50-100 m. od zewnętrznych linii obwarowań miejskich, zgodnie z załącznikiem graficznym decyzji WKZ)		A-245 31.05.1957 r.
2.	Jeziorany	mury obronne fragmenty miejskich murów obronnych	XIV w.	A-246 31.05.1957 r.

		(zgodnie z załącznikiem WKZ)		
3.	Jeziorany Asnyka 1 dz. geod. nr 199/11	kamienica	początek XIX w.	A-1883 25.02.1987 r.
4.	Jeziorany Asnyka 6 dz. geod. nr 193/2	dom murowany	XVIII / XIX w.	A-255 31.05.1957 r.
5.	Jeziorany Kajki, przy nr 56A dz. geod. nr 280/5	kapliczka przydrożna	XIX / XX w.	A-2065 1.06.1987 r.
6.	Jeziorany Kajki 1 dz. geod. nr 204/1	kamienica	XVIII / XIX w.	A-4056 7.04.1998 r.
7.	Jeziorany Kajki 2/2a dz. geod. nr 199/5 i 199/4	kamienica (dawny spichlerz)	XVIII / XIX w.	A-252 31.05.1957 r.
8.	Jeziorany Kajki 4 dz. geod. nr 202/1	kamienica	XIX w.	A-1874 25.02.1987 r.
9.	Jeziorany Kajki 5 dz. geod. nr 126/2	kamienica	koniec XIX w.	A-1879 25.02.1987 r.
10.	Jeziorany Kajki 6 dz. geod. nr 202/2	kamienica	XIX w.	A-1880 25.02.1987 r.
11.	Jeziorany Kajki 8 dz. geod. nr 202/3	kamienica	XIX w.	A-1885 25.02.1987 r.
12.	Jeziorany	kamieniczka	---	A245

	Kajki 7	(założenie urbanistyczne) *Budynek nie istnieje; pozostanie ujęty w GEZ gminy Jeziorany do czasu wykreślenia z rejestru zabytków*		31.05.1957 r.
13.	Jeziorany Kajki 9 dz. geod. nr 126/7	kamienica	XIX w.	A-245 31.05.1957 r.
14.	Jeziorany Kajki 10 dz. geod. nr 202/4	kamienica	XIX w.	A-1873 25.02.1987 r.
15.	Jeziorany Kajki 11 dz. geod. nr 236/1		XIX w.	A-1871 25.02.1987 r.
16.	Jeziorany Kajki 12 dz. geod. nr 202/5	kamienica	XIX w.	A-1889 25.02.1987 r.
17.	Jeziorany Kajki 13 232/2	kamieniczka (założenie urbanistyczne) *Budynek nie istnieje; pozostanie ujęty w GEZ gminy Jeziorany do czasu wykreślenia z rejestru zabytków*	---	A-245 31.05.1957 r.
18.	Jeziorany Kajki 14 (lewa strona) dz. geod. nr 374	kamienica	XIX w.	A-2036 01.06.1987 r.
19.	Jeziorany Kajki 15	kamieniczka (założenie urbanistyczne) *Budynek nie istnieje; pozostanie ujęty w GEZ gminy*	---	A-245 31.05.1957 r.

		Jeziorany do czasu wykreślenia z rejestru zabytków		
20.	Jeziorany Kajki 16	kamieniczka (założenie urbanistyczne) *Budynek nie istnieje; pozostanie ujęty w GEZ gminy Jeziorany do czasu wykreślenia z rejestru zabytków*	---	A-245 31.05.1957 r.
21.	Jeziorany Kajki 14 (prawa strona) – wpis do rejestru pod adresem ul. Krzywa 18 dz. geod. nr 374	kamienica	połowa XIX w.	A-2072 1.06.1987 r.
22.	Jeziorany Kajki 17 dz. geod. nr 241/9	kamienica w granicach działki 241/9	po 1924 r.	A-3863 20.12.1995 r.
23.	Jeziorany Kajki 19 dz. geod. nr 241/12	kamienica	początek XX w.	A-1850 25.02.1987 r.
24.	Jeziorany Kajki 24 dz. geod. nr 230/9	dom murowany	po 1880 r.	A-4117 28.05.1999 r.
25.	Jeziorany Kajki 26 dz. geod. nr 258	willa, obecnie budynek Poczty Polskiej wraz z otoczeniem (po granicach działki)	1924 r.	A-4529 17.07.2009 r.
26.	Jeziorany Kajki 27 dz. geod. nr 262/2	kamienica	1. ćwierć XX w.	A-2035 z 1.06.1987 r.
27.	Jeziorany Kajki 29	kamienica w granicach działki 263/3	około 1905 r.	A-3862 20.12.1995 r.

	dz. geod. nr 263/3			
28.	Jeziorany Kajki 30 dz. geod. nr 230/10	willa „Zameczek”	początek XX w.	A-1881 25.02.1987 r.
29.	Jeziorany Kajki 31 dz. geod. nr 263/4	kamienica w granicach działki 263/4	1905 – 1910 r.	A-4067 10.06.1998 r.
30.	Jeziorany Kajki 32 dz. geod. nr 230/11	dom murowany w granicach działki 230/11	około 1920 r.	A-4082 15.09.1998 r.
31.	Jeziorany Kajki 33 dz. geod. nr 263/5	kamienica w graniach działki 263/5	około 1905 r.	A-3935 3.12.1996 r.
32.	Jeziorany Kajki 35 dz. geod. nr 351/1	kamienica w granicach działki 351/1	około 1900 r.	A-4037 29.12.1997 r.
33.	Jeziorany Kajki 36 dz. geod. nr 230/24	kamienica w granicach działki 230/24	około 1914 r.	A-4036 29.12.1997 r.
34.	Jeziorany Kajki 37 dz. geod. nr 351/2	kamienica w graniach działki 351/2	połowa XIX w.	A-4002 27.08.1997 r.
35.	Jeziorany Kajki 39 dz. geod. nr 271/6	kamienica w graniach działki 271/6	około 1914 r.	A-4035 29.12.1997 r.
36.	Jeziorany Kajki 41 dz. geod. nr 271/2	kamienica w granicach działki 271/2	XIX / XX w.	A-1851 25.02.1987 r.
37.	Jeziorany Kajki 43 dz. geod. nr 271/8	kamienica w granicach działki 271/8	około 1920 r.	A-4085 30.09.1998 r.
38.	Jeziorany Kajki 45	kamienica w granicach działki 271/9	około 1920 r.	A-4084 15.09.1998 r.

	dz. geod. nr 271/9			
39.	Jeziorany Kajki 46 dz. geod. nr 277/13	kamienica w granicach działki 277/13	lata 90. XIX w.	A- 4129 31.12.1999 r.
40.	Jeziorany Kajki 48 dz. geod. nr 277/6	kamienica w granicach działki 277/6	po 1924 r.	A-3360 12.05.1992 r.
41.	Jeziorany Kajki 49 dz. geod. nr 295/2	kostnica przy posesji Kajki 49 (budynek administrowany przez Dom Opieki Społecznej)	koniec XIX w.	A-2066 1.06.1987 r.
42.	Jeziorany Kajki 49 dz. geod. nr 295/2	kamienica (budynek administrowany przez Dom Opieki Społecznej)	koniec XIX w.	A-2078 z 1.06.1987 r.
43.	Jeziorany Kajki 52 dz. geod. nr 277/9	willa/kamienica w granicach działki 277/9	XIX / XX w.	A-1857 25.02.1987 r.
44.	Jeziorany Kajki 56 dz. geod. nr 280/2	willa	XIX / XX w.	A-1848 25.02.1987 r.
45.	Jeziorany Kajki 64 dz. geod. nr 292/2	dom murowany	początek XX w.	Z-16
46.	Jeziorany Kajki 66 dz. geod. nr 293/1	willa	XIX / XX w.	A-2037 1.06.1987 r.
47.	Jeziorany Kolejowa dz. geod. nr 101	cmentarz d. rzymskokatolicki, obecnie komunalny	XIX w.	A-2275 7.10.1987 r.

48.	Jeziorany Kolejowa/Kościuszki dz. geod. nr 101	bramy cmentarne i ogrodzenie cmentarza rzymskokatolickiego, obecnie komunalnego	XIX / XX w.	A-2063 1.06.1987 r.
49.	Jeziorany Konopnickiej 1 dz. geod. nr 130/9	dom murowany	2. ćwierć XIXw., 1905 r.	A-3767 18.11.1994 r.
50.	Jeziorany Konopnickiej 2 dz. geod. nr 127/3 (dom) i 127/5 (wieża)	dom z wieżą strażacką	1922/1923 r.	A-3766 18.11.1994 r.
51.	Jeziorany Konopnickiej 5 dz. geod. nr 130/11	kamienica w granicach działki 130/11	2. połowa XIXw.	A-4063 10.06.1998 r.
52.	Jeziorany Konopnickiej 15 dz. geod. nr 265/3	dom murowany w granicach działki 265/3	1920 r.	A-3998 25.06.1997 r.
53.	Jeziorany Kopernika 2 dz. geod. nr 49	kaplica p.w. Świętego Krzyża	XVII w.	A-248 31.05.1957 r.
54.	Jeziorany Kopernika (przy remizie) dz. geod. nr 134	kapliczka przydrożna	koniec XVIII w.	A-2038 1.06.1987 r.
55.	Jeziorany Kopernika 9 dz. geod. nr 171/39	kamienica	XIX / XX w.	A-1852 25.02.1987 r.
56.	Jeziorany Kopernika 13 dz. geod. nr 373/1	kamienica w granicach działki 373/1	koniec XIX w.	A-4086 1.12.1998 r.
57.	Jeziorany Kopernika 14 dz. geod. nr 460/2	kamienica w granicach działki 460/2	połowa XIX – XX w.	A-3542 22.06.1993 r.

58.	Jeziorany Kopernika 32 dz. geod. nr 8/25	willa	po 1910 r.	A-3839 4.09.1995 r.
59.	Jeziorany Kopernika 37 dz. geod. nr 167/4	dom murowany	XIX w.	A-2039 1.06.1987 r.
60.	Jeziorany Kościelna 2 dz. geod. nr 369/3	były budynek magazynowo-gospodarczy, obecnie mieszkalny w granicach działki 369/3	2. połowa XIX w.	A-3936 3.12.1996 r.
61.	Jeziorany Kościelna 2b dz. geod. nr 369/6	kamienica w granicach działki 369/6	2. połowa XIX w.	A-4087 1.12.1998 r.
62.	Jeziorany Kościelna 4 dz. geod. nr 50/40	kamienica w granicach działki 50/40	2. połowa XIXw.	A-4130 31.12.1999 r.
63.	Jeziorany Kościelna 11 dz. geod. nr 206/4 i 206/5	spichlerz murowany	2. połowa XIXw.	A-4510 28.12.2009 r.
64.	Jeziorany Kościuszki 1 dz. geod. nr 207/9	kamienica	XVIII / XIX w.	A-247 31.05.1957 r.
65.	Jeziorany Kościuszki 3 dz. geod. nr 50/35	kamienica wraz z częścią działki 50/35	2. połowa XIX w.	A-4125 10.12.1999 r.
66.	Jeziorany Kościuszki 5 dz. geod. nr 50/23	kamienica w granicach działki 50/23	około 1920 r.	A-3768 18.11.1994 r.
67.	Jeziorany Kościuszki 8 dz. geod. nr 383/5	kamienica w granicach działki 383/5	XIX / XX w.	A-1875 25.02.1987 r.

68.	Jeziorany Kościuszki 9/9A dz. geod. nr 50/68 i 50/69	dom murowany	XIX / XX w.	A-1876 25.02.1987 r.
69.	Jeziorany Kościuszki 10 dz. geod. nr 117/5	spichlerz murowano-drewniany, ob. budynek handlowy	2 połowa XIX w.	A-2074 1.06.1987 r.
70.	Jeziorany Kościuszki 12 dz. geod. nr 110/20	dom murowany	początek XX w.	A-1877 25.02.1987 r.
71.	Jeziorany Kościuszki 15 dz. geod. nr 92/2	dom w granicach działki 92/2	2. połowa XIXw.	A-4065 10.06.1998 r.
72.	Jeziorany Kościuszki 17 dz. geod. nr 92/4	dom murowany w granicach działki 92/4	początek XX w.	A-1878 25.02.1987 r.
73.	Jeziorany Krzywa 7 dz. geod. nr 193/5	dom murowany z budynkiem gospodarczym na jego tyłach	XVIII / XIX w.	A-4572 31.05.1957 r.
74.	Jeziorany Krzywa 10 dz. geod. nr 171/40	kamienica	połowa XIX w.	A-1854 25.02.1987 r.
75.	Jeziorany Krzywa 11 dz. geod. nr 202/6	kamienica	połowa XIX w.	A-1862 25.02.1987 r.
76.	Jeziorany Krzywa 12 dz. geod. nr 171/41	kamienica	połowa XIX w.	A-1882 25.02.1987 r.
77.	Jeziorany Krzywa 14 dz. geod. nr 171/42	kamienica	połowa XIX w.	A-1856 25.02.1987 r.
78.	Jeziorany Krzywa 16	kamienica	połowa XIX w.	A-1859 25.02.1987 r.

	dz. geod. nr 171/43			
79.	Jeziorany Krzywa 18 dz. geod. nr 374 wpis do rejestru pod adresem Kajki 14 (prawa strona)	kamienica w granicach działki 374	połowa XIX w.	A-2072 1.06.1987 r.
80.	Jeziorany Mickiewicza 1 dz. geod. nr 48/4	kamienica	koniec XIX w.	A-2070 1.06.1987 r.
81.	Jeziorany Mickiewicza 3 dz. geod. nr 48/4	kamienica	koniec XIX w.	A-2071 1.06.1987 r.
82.	Jeziorany Mickiewicza 4 dz. geod. nr 50/9	kamienica	koniec XIX w.	A-4088 1.12.1998 r.
83.	Jeziorany Mickiewicza 5 dz. geod. nr 48/4	kamienica	koniec XIX w.	A-2083 1.06.1987 r.
84.	Jeziorany Mickiewicza 7 dz. geod. nr 48/4	kamienica	koniec XIX w.	A-2076 1.06.1987 r.
85.	Jeziorany Mickiewicza 8 dz. geod. nr 50/14	willa	1910 r.	A-2062 1.06.1987 r.
86.	Jeziorany Mickiewicza 9 dz. geod. nr 39	dom murowany w granicach działki 39	1898-1899 r.	A-4083 15.09.1998 r.
87.	Jeziorany Mickiewicza 10 dz. geod. nr 50/2	kamienica w granicach działki 50/2	1917-1922 r.	A-4057 9.04.1998 r.

88.	Jeziorany Mickiewicza 16 dz. geod. nr 50/18	dom murowany w granicach działki 50/18	około 1924 r.	A-3543 22.06.1993 r.
89.	Jeziorany Mickiewicza 17 dz. geod. nr 28/2	dom murowany w granicach działki 28/2	1870-1880 r.	A-4019 20.11.1997 r.
90.	Jeziorany Mickiewicza 22 dz. geod. nr 24/2	willa	początek XX w.	A-2077 1.06.1987 r.
91.	Jeziorany Mickiewicza dz. geod. nr 25	kościół ewangelicko-augsburski	1886-1887 r.	A-2067 1.06.1987 r.
92.	Jeziorany Mickiewicza dz. geod. nr 23	cmentarz ewangelicko-augsburski	XIX w.	A-2274 7.10.1987 r.
93.	Jeziorany Mickiewicza dz. geod. nr 23	brama cmentarza ewangelickiego	koniec XIX w.	A-2069 1.06.1987 r.
94.	Jeziorany Mostowa 4 dz. geod. nr 50/6	dom parafialny w zespole kościoła parafialnego	przełom XVIII i XIX w.	A-249 31.05.1957 r.
95.	Jeziorany Nadbrzeżna 1 dz. geod. nr 124/6	kamienica w granicach działki124/6	około 1900 r.	A-3486 4.05.1993 r.
96.	Jeziorany Nadbrzeżna 2 dz. geod. nr 124/9	dom murowany w granicach działki 124/9	początek XX w.	A-4034 29.12.1997 r.
97.	Jeziorany Nadbrzeżna 3 dz. geod. nr 124/3	kamienica w granicach działki 124/3	około 1920 r.	A-4064 10.06.1998 r.
98.	Jeziorany Nadbrzeżna 4 dz. geod. nr 124/10	kamienica w granicach działki 124/10	około 1920 r.	A-4033 29.12.1997 r.

99.	Jeziorany Pieniężnego 1 dz. geod. nr 207/6	kamienica w granicach 207/6	XVIII / XIX w.	A-4058 15.04.1998 r.
100.	Jeziorany Pieniężnego 3 dz. geod. nr 207/7	kamienica w granicach działki 207/7	XVIII, XIX / XX w.	A-4070 23.06.1998 r.
101.	Jeziorany Pieniężnego 5 dz. geod. nr 207/8	kamienica w granicach działki 207/8	XVIII, XIX / XX w.	A-4126 14.12.1999 r.
102.	Jeziorany Plac Jedności Narodowej 5 dz. geod. nr 184/11	kamienica	XIX w.	A-1884 25.02.1987 r.
103.	Jeziorany Plac Jedności Narodowej 6 dz. geod. nr 184/7	kamienica	XIX w.	A-1891 25.02.1987 r.
104.	Jeziorany Plac Jedności Narodowej 9 dz. geod. nr 199/8	kamienica	XIX w.	A-1867 25.02.1987 r.
105.	Jeziorany Plac Jedności Narodowej 10 dz. geod. nr 199/9	kamienica	XIX w.	A-1886 25.02.1987 r.
106.	Jeziorany Plac Jedności Narodowej 12 dz. geod. nr 199/10	kamienica w granicach działki 199/10	XIX w.	A-1890 25.02.1987 r.
107.	Jeziorany Plac Jedności Narodowej 13 dz. geod. nr 207/5	kamienica w granicach działki 207/5	XIX w.	A-1888 25.02.1987 r.

108.	Jeziorany Plac Jedności Narodowej 14 dz. geod. nr 206/3	kamienica	XIX w.	A-1872 25.02.1987 r.
109.	Jeziorany Plac Jedności Narodowej 15 dz. geod. nr 206/3	kamienica	XIX w.	A-2033 01.06.1987 r.
110.	Jeziorany Plac Kościelny 2 dz. geod. nr 94	kościół parafialny p.w. Św. Bartłomieja wraz z wyposażeniem wnętrza (21 pozycji)	2. połowa XIV w., 1913 r.	A-200 z 09.03.1957 r.
111.	Jeziorany Plac Kościelny dz. geod. nr 94	brama na cmentarz przykościelny w zespole kościoła parafialnego p.w. Św. Bartłomieja	XVIII w.	A-257 31.05.1957 r.
112.	Jeziorany Plac Kościelny 2 dz. geod. nr 94	plebania w zespole kościoła parafialnego p.w. Św. Bartłomieja	przełom XVIII i XIX w.	A-2068 1.06.1987 r.
113.	Jeziorany Plac Reja 3 dz. geod. nr 122	dom murowany	koniec XIX w.	A-2075 1.06.1987 r.
114.	Jeziorany Plac Reja 4 dz. geod. nr 121	kamienica	koniec XIX w.	A-2040 1.06.1987 r.
115.	Jeziorany Plac Reja 5 dz. geod. nr 120	dom murowany	koniec XIX w.	A-2034 1.06.1987 r.
116.	Jeziorany Plac Reja 6 dz. geod. nr 119	kamienica	koniec XIX w.	A-1864 25.02.1987 r.
117.	Jeziorany Plac Zamkowy 1	willa	początek XX w.	A-1869 25.02.1987 r.

	dz. geod. nr 171/6			
118.	Jeziorany Plac Zamkowy 2 dz. geod. nr 171/52	dom murowany	początek XIX w.	A-251 31.05.1957 r.
119.	Jeziorany Plac Zamkowy 3 dz. geod. nr 171/51	dom murowany	początek XIX w.	A-254 31.05.1957 r.
120.	Jeziorany Plac Zamkowy 4 i 5 dz. geod. nr 171/56 i 171/50	zamek biskupów warmińskich, ob. siedziba Urzędu Miejskiego oraz część mieszkalna	2. połowa XIV w., 1905 r.	A-250 31.05.1957 r.
121.	Jeziorany Plac Zamkowy dz. geod. nr 171/55, 171/57, 171/58, 230, 171/8, 171/9	park zamkowy	XIX w.	Z-16
122.	Jeziorany Plac Zamkowy 9 dz. geod. nr 171/28	dom murowany	początek XIX w.	A-1868 25.02.1987 r.
123.	Jeziorany Plac Zamkowy 10 dz. geod. nr 171/30	dom murowany	początek XIX w.	A-1858 25.02.1987 r.
124.	Jeziorany Plac Zamkowy 11 dz. geod. nr 171/31	kamienica	początek XIX w.	A-1860 25.02.1987 r.
125.	Jeziorany Plac Zamkowy 12 dz. geod. nr 171/32	dom murowany	początek XIX w.	A-1847 25.02.1987 r.
126.	Jeziorany Plac Zamkowy 14 dz. geod. nr 190/1	dom murowany z działką 190/1	początek XIX w.	A-1866 25.02.1987 r.
127.	Jeziorany Rycerska 4 dz. geod. nr 193/4	dom murowany wraz z budynkiem gospodarczym na	XVIII / XIX w.	A-4571 31.05.1957 r.

		jego tyłach, działka 193/4		
128.	Jeziorany Sawickiej 2 dz. geod. nr 263/2	kamienica	1909 r.	A-1870 25.02.1987 r.
129.	Jeziorany Wąska 4 dz. geod. nr 184/6	kamienica w granicach działki 184/6	Ok. 1910 r.	A-4066 10.06.1998 r.

Aneks nr 2

	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru zabytków
1.	Derc, naprzeciwko nr 13 (w sąsiedztwie remizy) dz. geod. nr 119/1	kapliczka z dzwonniczką	2. połowa XIX w.	Z-16
2.	Franknowo dz. geod. nr 231	kościół parafialny p.w. św. Stanisława BM i św. Katarzyny	połowa XVIII w.	A-612 8.10.1967 r.
3.	Franknowo dz. geod. nr 231	dzwonnica w zespole kościoła parafialnego	połowa XVIII w.	A-611 8.10.1967 r.

4.	Franknowo dz. geod. nr 231	ogrodzenie z bramą w zespole kościoła parafialnego	połowa XVIII w.	A-3925 8.10.1996 r.
5.	Franknowo dz. geod. nr 231	cmentarz przykościelny w zespole kościoła parafialnego	XIV w.	A-612 8.10.1967 r.
6.	Franknowo dz. geod. nr 229/7 (przy budynku nr 32)	kapliczka przydrożna	koniec XVIII – początek XIX w.	Z-16
7.	Franknowo dz. geod. nr 118/2 (przy drodze Franknowo – Wólka Szlachecka)	kapliczka przydrożna	XIX w.	Z-16
8.	Franknowo dz. geod. nr 161/2	cmentarz rzymskokatolicki, ob. wielowyznaniowy	XVIII w.	Z-16
9.	Jeziorany Kolonie, przy nr 13 (Zagajnik) dz. geod. nr 145/2	kapliczka przydrożna	koniec XIX w.	Z-16
10.	Kalis 1, 4, 5 dz. geod. nr 292/5, 292/13, 292/12, 292/8, 296/36, 296/23, 296/22, 296/21, 296/20, 296/19, 296/18	zespół dworsko-folwarczny (nr wg mapy) wraz ze strefą ochrony konserwatorskiej: 1. Dwór (Kalis 4), dz. geod. nr 292/8. 2. Czworak (Kalis 5), dz. geod. nr 292/5 3. Czworak (Kalis 1), dz. geod nr 296/18, 296/19, 296/20, 296/21, 296/22, 296/23. 4. Spichlerz, dz. geod. nr 292/12. 5. Stodoła, dz. geod. nr 292/13.	początek XX w.	A-4223 23.10.1992 r.

		6. Chlewnia, dz. geod. nr 292/12. 7. Stajnia, dz. geod. nr 292/12. 8. Kuźnia, dz. geod. nr 296/36 – budynek nie istnieje.		
11.	Kiersztanowo, przy nr 14 dz. geod. nr 284	kapliczka z dzwonniczką	koniec XIX w.	Z-16
12.	Kiersztanowo, przy nr 30 dz. geod. nr 283 (na obrzeżu wsi, przy drodze Kiersztanowo-Jeziorany)	kapliczka przydrożna	XIX w.	Z-16
13.	Kikity dz. geod. nr 115	kaplica murowana	1860 r.	A-3924 8.10.1996 r.
14.	Kikity dz. geod. nr 3022/1	cmentarz wojenny żołnierzy armii rosyjskiej z czasów I wojny światowej	1914 r.	Z-21
15.	Krokowo 6 dz. geod. nr 111	kaplica p.w. św. Marii Magdaleny	1914 r.	A-3923 8.10.1996 r.
16.	Miejska Wieś dz. geod. nr 16	kaplica p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej	1769 r.	A-641 12.10.1967 r.
17.	Modliny 4 dz. geod. nr 26/5	dwór murowany	1889 r.	A-3406 26.10.1992 r.
18.	Pierwągi dz. geod. nr 15/2	kapliczka przydrożna (przy drodze do Wągst)	1 ćw. XX w.	36008 15.10.2019 r.
19.	Piszewo dz. geod. nr 117	kościół filialny p.w. św. Walentego	początek XX w.	A-3921 7.10.1996 r.
20.	Piszewo dz. geod. nr 34 (przed wsią, przy drodze do wsi Żardeniki)	kapliczka przydrożna	2. połowa XIX w.	Z-16

21.	Potryty 10 dz. geod. nr 45	dwór w zespole dworsko-folwarcznym wraz z zabudowaniami gospodarskimi (nr 1 na planie zespołu dworsko-folwarcznego)	XIX / XX w.	A-617 12.10.1967 r.
22.	Potryty dz. geod. nr 45/2	oficyna w zespole dworsko-folwarcznym (nr 2 na planie zespołu dworsko-folwarcznego)	XIX / XX w.	A-630 12.10.1967 r.
23.	Potryty 5, 8, 9, 26 dz. geod. nr 45/7, 50/13, 50/11, 50/29, 50/30, 50/31, 50/36, 55/3, 57,	zespół dworsko-folwarczny – nr wg mapy (wraz ze strefą ochrony konserwatorskiej): 1. Dwór, dz. geod nr 45. 2. Oficyna, dz. geod. nr 45/2. 3. Czworak, dz. geod. nr 50/13. 4. Budynek mieszkalny przy młynie (Potryty 9), dz. geod. nr 57. 5. Zlewnia mleka, dz. geod. nr 45/7. 6. Zajazd, dz. geod. 58/2. 7. Pięciorak, (Potryty 8), dz. geod. nr 50/31. 8. Młyn, dz. geod. nr 57. 9. Kuźnia, dz. geod. nr 50/36. 10. Budynek gospodarczy dz. geod. nr 50/11.	XIX / XX w.	A-4232 30.10.1992 r.

		11.Chlewik, dz. geod. nr 50/30 . 12. Stajnia, dz. geod. nr 50/29. 13. Budynek gospodarczy (przy czworaku), dz. geod. nr 50/31. 14. Garaże, dz. geod. nr 45/7. 15. Magazyn – nie istnieje, dz. geod. nr 45/7. 16. Obora - dz. geod. nr 50/30, dz. geod. nr 45/7. 17. Bukaciarnia - nie istnieje, dz. geod. nr 45/7. 18. Cielętnik, dz. geod. nr 45/7 . 19. Obora, dz. geod. nr 45/7. 20. Dawny tartak, elektrownia wodna, dz. geod. nr 45/7. 21. Kapliczka, dz. geod. nr 55/3.		
24.	Potryty dz. geod. nr 45/7, 51, 56, 57	park dworski w zespole dworsko-folwarcznym	XIX w.	Z-16
25.	Radostowo dz. geod. nr 421	kościół p.w. św. Jerzego i św. Anny	XIV/XV w., XIX w.	A-602 7.10.1968 r.

26.	Radostowo dz. geod. nr 421	cmentarz w zespole kościoła p.w. św. Jerzego	XIV/XV w.	A-602 7.10.1968 r.
27.	Radostowo dz. geod. nr 421	ogrodzenie z bramkami w zespole kościoła p.w. Św. Jerzego i Św. Anny	XIX w.	A-3304 12.03.1992 r.
28.	Radostowo dz. geod. nr 422	cmentarz rzymskokatolicki	XIX w.	Z-16
29.	Radostowo dz. geod. nr 437/8 (przy ogrodzeniu cmentarza przykościelnego)	kapliczka przydrożna	XIX w.	A-616 12.10.1967 r.
30.	Radostowo dz. geod. nr 524/3 (przy remizie OSP)	kapliczka przydrożna	1885 r.	A-3295 9.03.1992 r.
31.	Radostowo, przy nr 8	kapliczka przydrożna *Kapliczka nie istnieje, pozostanie ujęta w GEZ gminy Jeziorany do czasu wykreślenia z rejestru zabytków.*	---	A-3298 9.03.1992 r.
32.	Radostowo, przy nr 17 dz. geod. nr 327/1	kapliczka przydrożna	1876 r.	Z-16
33.	Radostowo, przy nr 70 dz. geod. nr 523	kapliczka przydrożna	1860 r.	A-3302 12.03.1992 r.
34.	Studnica dz. geod. nr 88	kaplica p.w. św. Stanisława	początek XX w.	A-3922 7.10.1996 r.
35.	Tłokowo dz. geod. nr 130	kościół p.w. św. Jana Chrzciciela z drewnianą wieżą	XV-XVIII w.	A-217 15.03.1957 r.
36.	Tłokowo dz. geod. nr 130	kapliczka cmentarna wraz z otoczeniem	2. połowa XIX w.	A-621 12.10.1967 r.
37.	Tłokowo dz. geod. nr 130	cmentarz przykościelny	XV w.	A-2273 7.10.1987 r.

38.	Tłokowo 42 dz. geod. nr 145/2	kaplica p.w. św. Rocha	1750 r., 1866 r.	A-628 12.10.1967 r.
39.	Tłokowo dz. geod. nr 145/2	cmentarz wokół kaplicy p.w. św. Rocha	XVIII w.	A-628 12.10.1967 r.
40.	Tłokowo dz. geod. nr 254 (przy drodze do Kramarzewa)	kapliczka przydrożna	koniec XIX w.	Z-16
41.	Tłokowo, koło nr 1 dz. geod. nr 119/1 (przy skrzyżowaniu dróg Żardeniki-Tłokowo)	kapliczka przydrożna	koniec XIX w.	Z-16
42.	Ustnik 2, 3, 4, 5 dz. geod. nr 305/5, 305/6, 305/7, 305/8, 305/14, 305/20, 305/25, 305/26	1. Dwór (Ustnik 3), dz. geod. nr 305/8. 2. Rządcówka (Ustniki 2), dz. geod. nr 305/20. 3. Budynek mieszkalny czworak - poza zespołem. 4. Budynek mieszkalny czworak, dz. geod nr 305/4. 5. Budynek gospodarczy, dz. geod. nr 305/5. 6. Budynek mieszkalny, dz. geod nr 305/7. 7. Budynek mieszkalny - poza zespołem. 8. Chlewnia dz. geod. nr 305/25– budynek nie istnieje. 9. Chlewnia dz. geod. nr 305/25 – budynek nie istnieje. 10. Chlewnia	początek XX w.	A-4228 23.10.1992 r.

		dz. geod. nr 305/25 – budynek nie istnieje. 11. Chlewnia, dz. geod. nr 305/25. 12. Spichlerz, dz. geod. nr 305/25. 13. Budynek gospodarczy dz. geod. nr 305/26 – budynek nie istnieje.		
43.	Wójtówko 1, 2, 3, 4, 6, 7, 20 dz. geod. nr 282/2, 283/14, 283/15, 283/16, 283/19, 283/26, 283/57	zespół dworsko-folwarczny (numeracja wg mapy) wraz ze strefą ochrony konserwatorskiej: 1. Dwór (Wójtówko 6), dz. geod. nr 283/57 2. Rządcówka (Wójtówko 7), dz. geod. nr 283/26 3. Czworak nr 1, (Wójtówko 1), dz. geod. nr 283/26 4. Czworak nr 2, (Wójtówko 2), dz. geod. nr 283/14 5. Czworak nr 3, (Wójtówko 3), dz. geod. nr 283/57 6. Czworak nr 4, (Wójtówko 4), dz. geod. nr 283/16 7. Budynek gospodarczy, dz. geod. nr 283/19. 8. Budynek gospodarczy, dz. geod. nr 283/14.	XIX / XX w.	A-4238 10.11.1992 r.

		9. Budynek gospodarczy, dz. geod. nr 283/15. 10. Budynek gospodarczy, (dz. geod. nr 283/16) 11. Stodoła I, dz. geod. nr 283/57. 12. Stodoła II, dz. geod. nr 283/57. 13. Stajnia-magazyn, dz. geod. nr 283/57. 14. Piwnica-magazyn, dz. geod. nr 283/57 – budynek nie istnieje . 15. Wozownia-remiza, dz. geod. nr 283/57. 16. Obora I, dz. geod. nr 283/57. 17. Młyn wodny (Wójtówko 20), dz. geod. nr 282/2. 18. Kuźnia– budynek nie istnieje.		
44.	Wójtówko dz. geod. nr 283/24, 283/57	park dworski w zespole dworsko-folwarcznym	XIX w.	Z-16
45.	Zerbuń dz. geod. nr 252	kaplica filialna p.w. Św. Floriana	1895 r.	A-3920 7.10.1996 r.
46.	Zerbuń dz. geod. nr 268	cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej [I]	26.08.1914 r.	Z-16
47.	Zerbuń dz. geod. nr 310	cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej [II]	26.08.1914 r.	Z-16
48.	Zerbuń dz. geod. nr 38	cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej [III]	26.08.1914 r.	Z-16

49.	Zerbuń dz. geod. nr 3098/2	cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej [IV]	26.08.1914 r.	Z-16
50.	Zerbuń dz. geod. nr 217	cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej [V]	26.08.1914 r.	Z-16
51.	Zerbuń dz. geod. nr 250/5	mogiła wojenna z czasów I wojny światowej	26.08.1914 r.	Z-16
52.	Żardeniki dz. geod. nr 171	kapliczka wraz z najbliższym otoczeniem, stanowiącym część działki nr 171	przełom XVIII i XIX w.	A-4687 30.09.2020
53.	Żardeniki Dz. geod. Nr 169/1	Kapliczka wraz z najbliższym otoczeniem w postaci części działki ewidencyjnej nr 169/1	----	A-4688 14.12.2020 r.
54.	Krokowo, odcinki wjazdowe do wsi w ciągu drogi Nr 1434N Derc – Krokowo – Jeziorany – Miejska Wieś – Zerbuń	aleja przydrożna	początek XX w.	Z-60/2015 z dn. 18.12.2015
55.	Radostowo, odcinki wjazdowe alei lipowej o długości 500 m w ciągu drogi Nr 593N Miłakowo – Dobre Miasto – Jeziorany – Lutry – Reszel	aleja przydrożna	początek XX w.	Z-60/2015 z dn. 18.12.2015 r.
56.	Jeziorany, wjazd do miasta od strony wsi Krokowo w ciągu drogi Nr 1434N Derc – Krokowo – Jeziorany – Miejska Wieś – Zerbuń	aleja przydrożna, lipowa	początek XX w.	Z-60/2015 z dn. 18.12.2015 r.
57.	droga Nr 1422N Bisztynek – Prosity – Franknowo – Tłokowo – Jeziorany	aleja przydrożna na całej długości (w granicach gminy Jeziorany)	początek XX w.	Z-60/2015 z dn. 18.12.2015 r.

58.	droga Nr 1426N Studnica – Ustnik	aleja przydrożna	początek XX w.	Z-60/2015 z dn. 18.12.2015 r.
59.	droga Nr 1432N Gradki – Frączki – Derc – Lekity – Jeziorany	aleja przydrożna na całej długości (w granicach gminy Jeziorany)	początek XX w.	Z-60/2015 z dn. 18.12.2015r.
60.	droga Nr 1434N Derc – Krokowo – Jeziorany – Miejska Wieś – Zerbuń	aleja przydrożna na całej długości	początek XX w.	Z-60/2015 z dn. 18.12.2015 r
61.	droga Nr 1483N Jeziorany – Kiersztanowo – Wipsowo – Ramsowo – droga nr 16	aleja przydrożna na całej długości (w granicach gminy Jeziorany)	początek XX w.	Z-60/2015 z dn. 18.12.2015 r.

Aneks nr 3

L.p.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stan. w miejsco-wości	Nr stan. na obszarze	Nr rej. zabytków	Funkcja i chronologia stanowiska

1.	Jeziorany	20-64	-	-	C-165 z 1.09.1999r.	nawarstwienia kulturowe Starego Miasta wraz z zamkiem, XIV – XIX w.
2.	Derc dz. geod. nr 239/4, 239/2, 240/3	20-63	I	1	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
3.	Derc dz. geod. nr 216	20-63	II	2	---	ślad osadnictwa, nowożytność
4.	Derc dz. geod. nr 40	20-63	III	3	---	ślad osadnictwa, nowożytność
5.	Derc dz. geod. nr 42/4	20-63	IV	4	---	ślad osadnictwa, nowożytność
6.	Derc dz. geod. nr 73, 81	20-63	V	5	---	ślad osadnictwa, nowożytność
7.	Derc dz. geod. nr 181	20-63	VI	6	---	ślad osadnictwa, nowożytność
8.	Derc dz. geod. nr 180, 162/1	20-63	VII	7	---	ślad osadnictwa, nowożytność
9.	Franknowo dz. geod. nr 95	18-63	I	25	---	punkt osadniczy, XVII – XVIII w.
10.	Franknowo dz. geod. nr 412, 413, 414	18-64	I	34	---	ślad osadnictwa, nowożytność
11.	Franknowo dz. geod. nr 408/2	18-64	II	35	---	ślad osadnictwa, nowożytność
12.	Franknowo dz. geod. nr 409	18-64	III	36	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
13.	Franknowo dz. geod. nr 498/1	18-64	IV	37	---	ślad osadnictwa, nowożytność

14.	Franknowo dz. geod. nr 541	19-63	V	32	---	1/ ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza 2/ osada, nowożytność
15.	Jeziorany-Kolonie [karta WUZO Godzięcin] Lokalizacja nieznana (na mapie oznaczenie położone dz. geod. nr 54/1)	20-63	I	34	---	grodzisko, wczesne średniowiecze [dane archiwalne]
16.	Jeziorany-Kolonie dz. geod. nr 15/11	20-63	I	26	---	ślad osadnictwa, nowożytność
17.	Jeziorany Kolonie- dz. geod. nr 11	20-63	II	27	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
18.	Jeziorany - Kolonie dz. geod. nr 11, 227/30, 227/38	20-63	III	28	---	ślad osadnictwa, nowożytność
19.	Jeziorany – Kolonie dz. geod. nr 10/2	20-63	IV	29	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ osada, nowożytność
20.	Jeziorany-Kolonie dz. geod. nr 6/5, 6/10, 6/13	20-63	V	30	---	ślad osadnictwa, nowożytność
21.	Jeziorany-Kolonie dz. geod. nr 54/1	20-63	VI	31	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
22.	Jeziorany-Kolonie [karta WUZO Jeziorany] dz. geod. nr 176/6	20-64	VII	6	---	ślad osadnictwa, nowożytność

23.	Jeziorany-Kolonie [w karcie WUOZ Jeziorany] dz. geod. nr 165	20-64	VIII	9	---	osada, nowożytność
24.	Jeziorany-Kolonie [w karcie WUOZ Jeziorany] dz. geod. nr 135/19	20-64	IX	17	---	ślad osadnictwa, nowożytność
25.	Jeziorany-Kolonie [w karcie WUOZ Jeziorany] dz. geod. nr 105/8	20-64	X	18	---	ślad osadnictwa, nowożytność
26.	Jeziorany-Kolonie dz. geod. nr 135/15	20-64	XI	19	---	ślad osadnictwa, starożytność
27.	Jeziorany-Kolonie [w karcie WUOZ Jeziorany] dz. geod. nr 135/15	20-64	XII	20	---	ślad osadnictwa, nowożytność
28.	Jeziorany-Kolonie [w karcie WUOZ Jeziorany] dz. geod. nr 135/7	20-64	XIII	21	---	ślad osadnictwa, nowożytność
29.	Jeziorany-Kolonie [w karcie WUOZ Jeziorany] dz. geod. nr 145/3, 146/2, 146/1	20-64	XIV	22	---	ślad osadnictwa, nowożytność
30.	Jeziorany dz. geod. nr 314/1	20-64	XV	25	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność

31.	Kiersztanowo dz. geod. nr 200/1	21-64	I	6	---	ślad osadnictwa, nowożytność
32.	Kiersztanowo dz. geod. nr 244, 245/6	21-64	II	7	---	ślad osadnictwa, nowożytność
33.	Kiersztanowo dz. geod. nr 194, 200/1	21-64	III	9	---	ślad osadniczy, starożytność
34.	Kostrzewy [w karcie WUOZ Kiersztanowo] dz. geod. nr 23/3	20-64	IV	23	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
35.	Kostrzewy [w karcie WUOZ Kiersztanowo] dz. geod. nr 13/3, 21/1	20-64	V	24	---	ślad osadnictwa, nowożytność
36.	Kikity dz. geod. nr 23/14, 23/3, 23/16, 23/18, 23/13, 23/6, 26/1, 26/2	19-65	I	11	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze 2/ osada, późne średniowiecze 3/ osada, nowożytność
37.	Kikity dz. geod. nr 52/17, 52/18	19-65	II	30	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze 2/ osada, późne średniowiecze 3/ osada, nowożytność
38.	Kikity dz. geod. nr 52/18	19-65	III	31	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/osada, późne średniowiecze 3/ ślad osadnictwa, okres wczesnonowożytny 4/ osada, nowożytność

39.	Kikity dz. geod. nr 52/18, 46/2	19-65	IV	32	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
40.	Kikity dz. geod. nr 41/2, 46/4	19-65	V	33	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
41.	Kikity dz. geod. nr 46/2, 46/3	19-65	VI	34	---	kurhan, wczesna epoka żelaza
42.	Kikity dz. geod. nr 52/18	19-65	VII	35	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze 2/ osada, późne średniowiecze 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
43.	Kikity dz. geod. nr 52/18	19-65	VIII	36	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
44.	Kikity dz. geod. nr 1/3, 2, 151, 401	20-65	IX	1	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
45.	Kikity dz. geod. nr 3085	20-65	XI	14	---	kurhan, wczesna epoka żelaza
46.	Kikity dz. geod. nr 3085	20-65	XII	15	---	kurhan, wczesna epoka żelaza

47.	Kikity dz. geod. nr 64/3, 3064/2	20-65	XIII	16	---	kurhan, wczesna epoka żelaza
48.	Kikity dz. geod. nr 3064/2	20-65	XIV	17	---	kurhan, wczesna epoka żelaza
49.	Kikity dz. geod. nr 3023	20-65	XV	24	---	kurhan, wczesna epoka żelaza
50.	Kikity dz. geod. nr 3023	20-65	XVI	25	---	kurhan, wczesna epoka żelaza
51.	Kikity lokalizacja nieznana	20-65	XVII	31	---	kurhan, wczesna epoka żelaza [dane archiwalne]
52.	Kramarzewo dz. geod. nr 71, 74	19-64	I	5	---	grodzisko, chronologia nieokreślona [dane archiwalne]
53.	Kramarzewo dz. geod. nr 115/3	19-64	II	20	---	ślad osadnictwa, nowożytność
54.	Kramarzewo dz. geod. nr 102/2	19-64	III	21	---	ślad osadnictwa, nowożytność
55.	Krokowo dz. geod. nr 31	20-63	I	33	---	grodzisko, wczesne średniowiecze [dane archiwalne]
56.	Krokowo dz. geod. nr 265/1	21-63	I	12	---	ślad osadnictwa, nowożytność
57.	Krokowo dz. geod. nr 237	20-63	V	22	---	1/ ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
58.	Krokowo dz. geod. nr 265/1	21-63	II	13	---	ślad osadnictwa, nowożytność
59.	Krokowo	20-63	VI	23	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze

	dz. geod. nr 223/2, 223/3, 223/4					2/ ślad osadnictwa, nowożytność
60.	Krokowo dz. geod. nr 265/1	21-63	III	14	---	ślad osadnictwa, nowożytność
61.	Krokowo dz. geod. nr 63	20-63	VII	24	---	ślad osadnictwa, późne średniowiecze
62.	Krokowo dz. geod. nr 263	21-63	IV	15	---	ślad osadnictwa, nowożytność
63.	Krokowo [w karcie WUOZ Jeziorany] dz. geod. nr 65/1	20-63	VII	25	---	ślad osadnictwa, nowożytność
64.	Lekity lokalizacja nieznana (na mapie oznaczenie położone na dz. geod. nr 68/1)	20-63	I	32	---	grodzisko, wczesne średniowiecze [dane archiwalne]
65.	Lekity dz. geod. nr 1/4	20-63	II	14	---	ślad osadnictwa, nowożytność
66.	Lekity dz. geod. nr 299/2	20-63	III	17	---	ślad osadnictwa, nowożytność
67.	Lekity dz. geod. nr 35/1	20-63	IV	18	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
68.	Lekity dz. geod. nr 46	20-63	V	19	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
69.	Lekity dz. geod. nr 46	20-63	VI	20	---	ślad osadnictwa, nowożytność

70.	Lekity dz. geod. nr 3133/01	20-63	VII	21	---	ślad osadnictwa, nowożytność
71.	Miejska Wieś dz. geod. nr 103	20-64	I	1	---	ślad osadnictwa, nowożytność
72.	Miejska Wieś dz. geod. nr 105	20-64	II	2	---	ślad osadnictwa, nowożytność
73.	Miejska Wieś dz. geod. nr 158, 159/3	20-64	III	3	---	ślad osadnictwa, nowożytność
74.	Miejska Wieś dz. geod. nr 159/3	20-64	IV	4	---	ślad osadnictwa, nowożytność
75.	Miejska Wieś dz. geod. nr 50	20-64	V	5	---	ślad osadnictwa, nowożytność
76.	Miejska Wieś dz. geod. nr 4	20-64	VI	7	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
77.	Miejska Wieś dz. geod. nr 4, 5	20-64	VII	8	---	osada, nowożytność
78.	Modliny lokalizacja nieznana (na mapie oznaczanie położone na dz. geod. nr 15/2, 21/3, 80)	19-63	I	1	---	cmentarzysko, wczesna epoka żelaza [dane archiwalne]
79.	Modliny lokalizacja nieznana (na mapie oznaczanie położone na dz. geod. nr 43/4, 43/5, 78, 281)	19-63	II	2	---	punkt osadniczy-osada nawodna, wczesna epoka żelaza [dane archiwalne]

80.	Modliny dz. geod. nr 21/3, 17/2, 80	19-63	III	12	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 3/ osada, nowożytność
81.	Modliny dz. geod. nr 21/3	19-63	IV	13	---	osada, nowożytność
82.	Modliny dz. geod. nr 20/3, 20/4	19-63	V	14	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
83.	Modliny dz. geod. nr 20/4	19-63	VI	15	---	1/ osada, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
84.	Modliny dz. geod. nr 25/4	19-63	II	34	---	ślad osadnictwa, nowożytność
85.	Modliny dz. geod. nr 26/6	19-63	III	35	---	1/ osada, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
86.	Olszewnik dz. geod. nr 90	20-64	I	10	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
87.	Olszewnik dz. geod. nr 88	20-64	II	11	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
88.	Olszewnik dz. geod. nr 89	20-64	III	12	---	ślad osadnictwa, nowożytność
89.	Olszewnik dz. geod. nr 8, 9	20-64	IV	13	---	ślad osadnictwa, nowożytność
90.	Olszewnik dz. geod. nr 114/8	20-64	V	14	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
91.	Olszewnik dz. geod. nr 71	19-64	VI	26	---	1/ osada, późne średniowiecze

						2/ osada, nowożytność
92.	Olszewnik dz. geod. nr 71, 73/2	19-64	VII	27	---	osada, nowożytność
93.	Olszewnik [w karcie WUOZ Żardeniki] dz. geod. nr 114/10	20-64	V	15	---	ślad osadnictwa, nowożytność
94.	Pierwągi dz. geod. nr 131/31	19-64	II	15	---	osada, nowożytność
95.	Pierwągi dz. geod. nr 153/4	19-64	III	16	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
96.	Pierwągi dz. geod. nr 131/30	19-64	IV	17	---	1/ osada, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
97.	Pierwągi dz. geod. nr 104/32	19-64	V	18	---	ślad osadnictwa, nowożytność
98.	Pierwągi dz. geod. nr 115/14	19-64	VI	19	---	ślad osadnictwa, późne średniowiecze
99.	Piszewo lokalizacja nieznana (na mapie oznaczanie położone na dz. geod. nr 130/1)	19-64	I	1	---	cmentarzysko, wczesna epoka żelaza [dane archiwalne]
100.	Piszewo lokalizacja nieznana	19-64	II	2	---	osada lub znalezisko luźne, epoka kamienia [dane archiwalne]
101.	Piszewo lokalizacja nieznana	19-64	III	3	---	Punkt osadniczy (cmentarzysko kurhanowe ?), epoka

						brązu lub wczesna epoka żelaza [dane archiwalne]
102.	Piszewo lokalizacja nieznana	19-64	IV	4	---	cmentarzysko, epoka brązu [dane archiwalne]
103.	Piszewo dz. geod. nr 18/2	19-64	V	8	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
104.	Piszewo dz. geod. nr 41/8	19-64	VI	9	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
105.	Piszewo dz. geod. nr 36/1	19-64	VII	10	---	1/ osada, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
106.	Piszewo dz. geod. nr 106/2	19-64	VIII	11	---	1/ osada, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
107.	Piszewo dz. geod. nr 106/1	19-64	IX	12	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ osada, nowożytność
108.	Piszewo dz. geod. nr 124/1, 125/5	19-64	X	13	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
109.	Polkajmy lokalizacja nieznana, (na mapie oznaczenie położone na dz. geod. nr 97/1)	18-64	I	1	---	punkt osadniczy - kurhan, wczesna epoka żelaza [dane archiwalne]
110.	Polkajmy dz. geod. nr 29/6	18-64	II	4	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
111.	Polkajmy	18-64	III	5	---	osada, nowożytność

	dz. geod. nr 23/2, 29/6					
112.	Polkajmy dz. geod. nr 6/3	18-64	IV	6	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/osada, nowożytność
113.	Polkajmy dz. geod. nr 98/1	18-64	V	7	---	ślad osadnictwa, nowożytność
114.	Polkajmy dz. geod. nr 23/3	18-64	VI	8	---	ślad osadnictwa, nowożytność
115.	Polkajmy dz. geod. nr 156/2	18-64	VII	9	---	ślad osadnictwa, nowożytność
116.	Polkajmy dz. geod. nr 157/1	18-64	VIII	10	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
117.	Polkajmy dz. geod. nr 133	18-64	IX	11	---	osada, nowożytność
118.	Polkajmy dz. geod. nr 133	18-64	X	12	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
119.	Polkajmy dz. geod. nr 114/1	18-64	XI	13	---	osada, nowożytność
120.	Polkajmy dz. geod. nr 111/2, 114/1	18-64	XII	14	---	1/ ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 3/ osada, nowożytność
121.	Polkajmy dz. geod. nr 129/2	18-64	XIII	15	---	kurhan?, pradzieje
122.	Polkajmy dz. geod. nr 123	18-64	XIV	16	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 3/ osada, nowożytność
123.	Polkajmy	18-64	XV	17	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze

	dz. geod. nr 75/1, 76/2, 76/3, 104					2/ osada, nowożytność
124.	Potryty lokalizacja nieznana	19-63	I	3	---	znalezisko luźne, środkowa epoka kamienia [dane archiwalne]
125.	Potryty lokalizacja nieznana	19-63	II	4	---	cmentarzysko, epoka brązu [dane archiwalne]
126.	Potryty dz. geod. nr 26	19-63	III	19	---	1/ ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
127.	Potryty dz. geod. nr 58/4	19-63	IV	20	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
128.	Potryty dz. geod. nr 50/40	19-63	V	21	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ osada, nowożytność
129.	Potryty dz. geod. nr 50/40	19-63	VI	22	---	1/ślad osadnictwa, wczesna epoka żelaza 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
130.	Radostowo dz. geod. nr 226/5	20-62	I	8	---	ślad osadnictwa, nowożytność
131.	Radostowo dz. geod. nr 16/1	19-62	II	2	---	Punkt osadniczy, cmentarzysko kurhanowe, chronologia nieokreślona [dane archiwalne]
132.	Radostowo dz. geod. nr 79/4	19-62	III	3	---	ślad osadnictwa, nowożytność

133.	Radostowo dz. geod. nr 412/1	19-62	IV	4	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
134.	Radostowo dz. geod. nr 157/1	19-62	V	5	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
135.	Radostowo dz. geod. nr 3382/2	19-62	VI	12	---	gródek, średniowiecze
136.	Studnica dz. geod. nr 70/1	20-63	I	8	---	ślad osadnictwa, nowożytność
137.	Studnica dz. geod. nr 65/5	20-63	II	9	---	ślad osadnictwa, późne średniowiecze
138.	Studnica dz. geod. nr 65/5	20-63	III	10	---	ślad osadnictwa, późne średniowiecze
139.	Studnica dz. geod. nr 141/5	20-63	IV	11	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
140.	Studnica dz. geod. nr 105/3, 297	20-63	V	12	---	ślad osadnictwa, nowożytność
141.	Studnica dz. geod. nr 105/3	20-63	VI	13	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
142.	Studnica dz. geod. nr 151/1	20-63	VII	15	---	ślad osadnictwa, nowożytność
143.	Studnica dz. geod. nr 311/3	20-63	VIII	16	---	ślad osadnictwa, nowożytność
144.	Studnica dz. geod. nr 306/4	19-63	IX	30	---	ślad osadnictwa, późne średniowiecze
145.	Tłokowo	19-63	I	5	---	osada nawodna, wczesna epoka żelaza

	lokalizacja nieznana (na mapie oznaczenie położone na dz. geod. nr 68/1)					[dane archiwalne]
146.	Tłokowo lokalizacja nieznana (na mapie oznaczenie położone na dz. geod. nr 125/3, 124/1)	19-63	II	6	---	grodzisko, wczesne średniowiecze [dane archiwalne]
147.	Tłokowo dz. geod. nr 283/56	19-63	III	23	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ osada, nowożytność
148.	Tłokowo dz. geod. nr 283/40	19-63	IV	24	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
149.	Tłokowo dz. geod. nr 283/40	19-63	V	25	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 3/ ślad osadnictwa, nowożytność
150.	Tłokowo dz. geod. nr 283/40	19-63	VI	26	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
151.	Tłokowo dz. geod. nr 305/26	19-63	VII	27	---	osada, nowożytność
152.	Tłokowo dz. geod. nr 283/40	19-63	VIII	28	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze

						3/ ślad osadnictwa, nowożytność
153.	Tłokowo dz. geod. nr 304	19-63	IX	29	---	ślad osadnictwa, nowożytność
154.	Tłokowo dz. geod. nr 124/2, 123/10, 123/6, 123/7, 123/8, 122/2, 121/1	19-63	X	33	---	1/ osada, wczesne średniowiecze 2/ osada, późne średniowiecze 3/ osada, nowożytność
155.	Tłokowo Lokalizacja nieznana (na mapie oznaczenie położone na dz. geod. nr 110/2, 114/4)	19-64	XI	7	---	funkcja nieokreślona, chronologia pradziejowa [dane archiwalne]
156.	Tłokowo dz. geod. nr 235	19-64	XII	22	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
157.	Tłokowo dz. geod. nr 220/3	19-64	XIII	23	---	osada, nowożytność
158.	Tłokowo dz. geod. nr 220/2, 220/3	19-64	XIV	24	---	osada, nowożytność
159.	Tłokowo dz. geod. nr 220/3	19-64	XV	25	---	ślad osadnictwa, nowożytność
160.	Tłokowo Lokalizacja nieznana (na mapie oznaczenie położone na dz. geod. nr 118/8)	19-64	XVI	6	---	osada lub znalezisko luźne, epoka kamienia [dane archiwalne]
161.	Wilkiejmy	19-63	I	7	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze

	dz. geod. nr 4, 88/6					2/ ślad osadnictwa, nowożytność
162.	Wilkiejmy dz. geod. nr 23/2	19-63	II	8	---	ślad osadnictwa, nowożytność
163.	Wilkiejmy dz. geod. nr 21/4	19-63	III	9	---	1/ osada, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, pradzieje
164.	Wilkiejmy dz. geod. nr 43/6, 52/2, 52/3, 98/2	19-63	IV	10	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
165.	Wilkiejmy dz. geod. nr 4	19-63	V	11	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
166.	Zerbuń dz. geod. nr 285, 291/5	20-65	II	7	---	1/ślad osadnictwa, wczesna nowożytność 2/osada, nowożytność
167.	Zerbuń dz. geod. nr 291/5	20-65	III	27	---	1/ ślad osadnictwa, pradzieje 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
168.	Zerbuń dz. geod. nr 266/2, 266/3, 266/4, 269/2, 267, 268	20-65	IV	28	---	1/ osada, późne średniowiecze 2/ osada, nowożytność
169.	Zerbuń dz. geod. nr 95/7, 3097/5	20-65	V	29	---	1/ ślad osadnictwa, późne średniowiecze 2/ ślad osadnictwa, nowożytność
170.	Żardeniki dz. geod. nr 10, 11/2	19-64	I	28	---	osada, nowożytność
171.	Żardeniki dz. geod. nr 52/2	20-64	VI	16	---	ślad osadnictwa, nowożytność